COPII

90

TEXTELE SCRISORILOR DE RASPUNS ADRESATE DE I.ANTONESCU LUI I.MANIU SI C.I.BRATIANU.

3. Exemplare

1

Copie din dos.anchetă
nr.40001 vol.51 fila 121.

Stimate Domnule Maniu,[1]

Sînt informat că v-ar fi mîhnit faptul că scrisoarea ce v-am adresat, nu cuprindea nici o formulă sau cuvînt de încheiere.

Recunosc că nu numai adresîndu-mă dvs., dar oricui, ar fi fost potrivit să dau scrisorii mele un cuvînt civilizat de sfîrşit.

Adresîndu-mă dvs. lucrul ar fi fost datorit.

De aceea, vă informez, la rîndul meu, că această omisiune o regret; că ea este datorită numai împrejurării că n-am vremea să controlez toate amănuntele actelor ce dau în lucru; şi că numai printr-o omisiune a celui care a supraveghiat scrierea acestei scrisori s-a ajuns la lipsa unei încheieri şi civilizate şi datorite.

Al dvs.

ss/ General Ion Antonescu

1 Arhiva M.A.I., dosarul nr

Copie

2

Dl. General Antonescu a primit de la Dl. Iuliu Maniu prin Dl. Ministru de Interne, cererea următoare, întovărăşită de o convocare a unei adunări care este semnată şi de dl. C.I. Brătianu:

"Domnule Ministru,

"Pentru a satisface dorinţei impetuase a opiniei publice de a înfiera atrocităţile săvîrşite de maghiari în Transilvania ruptă de la noi precum şi pentru a împlini îndatorirea de a nu lăsa în părăsire fraţii români ajunşi la groaznice suferinţe, am convocat pe duminică 29 septembrie la Statuia Mihai Viteazu o întrunire publică de protestare, lansînd totodată aici alăturatul apel.

"Cu onoare vă rog să binevoiţi a lua cunoştinţă de această întrunire, dînd totodată dispoziţiuni organelor în subordinea D-lor Voastre, să nu împiedice această adunare şi mai binevoiţi, vă rog, a da instrucţiuni on. serviciu al cenzurei, să permită tipărirea şi răspîndirea acestui apel.

Bucureşti, în 24 septembrie 1940

Cu distinsă stimă,

ss. Iuliu Maniu

La această cerere ~~dl. General~~ Antonescu a dat următorul răspuns:

"Domnule Maniu,

"Dl.Ministru de Interne mi-a înaintat cererea Dvs. prin care solicitaţi autorizarea de a ţine o întrunire

 3

publică pentru a înfiera atrocitățile săvîrșite de maghiari în Transilvania și pentru a împlini îndatorirea de a nu lăsa în părăsire frații români ajunși la groaznice suferințe".

Vă respect și vă înțeleg durerea, care este și a mea, ca și a neamului întreg. Si vă asigur că n-am așteptat această solicitare "pentru a împlini îndatorirea de a nu lăsa în părăsire frații români".

Am făcut totul, Domnule Maniu, pentru a apăra cugetele și trupurile românești cotropite de o ocupație care s-a abătut și de la regulile dreptului ginților și de la obligațiile formal luate la Viena ca și de la respectul vieților și al omeniei.-

Vă închipuiți, cred, că nu ostașul care a luptat întotdeauna pentru drepturile și demnitatea neamului nostru ar fi putut să stea cu brațele încrucișate și cu sufletul gol în fața acestor jertfe și acestor suferințe ale tuturor românilor.

In împrejurările grave de azi, cu răspunderile și amenințările ceasului de față - pe care nu eu le-am creiat - am socotit că datoria omului de stat și a conducătorului răspunzător este să-și pună toată puterea și toată nădejdea într-o acțiune diplomatică serioasă și gravă, pe care am întreprins-o și ale cărei rezultate le-am așteptat cu încredere; ele au început să se producă și în cîteva zile veți avea dovada.-

Pentru a nu asunde nimic țării am lăsat în același timp ca presa să publice adevărul și să-și rostească judecata.-

Națiunea toată stă unită și demnă în fața acestor fapte grave cari ne sîngerează pe toți și ne îngenunche cu pietate și durere în fața jertfelor nedrepte ale fraților ardeleni.

O întrunire în aceste împrejurări, cînd acțiunea noastră diplomatică se desfășoară cu toată răspunderea, iar ordinea internă este restabilită, cred însă că nu ne-ar fi folositoare.-

./.

Intîi pentrucă ea ar putea să sdruncine seninătatea mîndră a demersurilor pe care le-a întreprins guvernul şi să lase să se creadă pedeoparte că nu avem încredere deplină în aceia la care ne-am adresat, iar pe de altă parte că n-am avea întreaga siguranţă a drepturilor noastre, sau că numai o parte a cugetelor romîneşti se ridică protestatară în contra gravelor împrejurări din Ardeal.-

In al doilea rînd, fiindcă o asemenea întrunire ar putea să deschidă drumul unor manifestări publice, de care m-am luptat cu toată puterea, cu întreaga mea onestitate şi cu tot patriotismul, să le împiedic, pentru a asigura liniştea şi ordinea. Si alţii au cerut şi cer întruniri; şi alţii vor să-şi manifeste patriotismul şi credinţa lor.-

Am socotit, Domnule Maniu, că interesul fundamental al statului şi condiţia liniştei şi propăşirii noastre este să opresc orice frămîntări. Am cerut-o tuturor.-

Nu în folosul guvernării, care face totul ca să merite încrederea şi sprijinul ţării, - ci pentru ca să putem pune ordine internă şi să ne garantăm graniţele.-

Am luat conducerea ţării în cel mai greu moment al istoriei noastre, din ultimile decenii:

Monarhia sdruncinată; graniţele sfîşiate; zeci de mii de romîni pe drumuri, goniţi din căminurile lor; banul public prădat şi bugetul sdruncinat; statul cu teritoriul redus, avînd să facă faţă nu numai gravelor consecinţe ale desmembrării şi micşorării puterilor lui financiare - cu magistraţi, militari, profesori şi funcţionari fără rosturi - dar unei crize economice în deplină desfăşurare pe lîngă o gravă prăbuşire morală.

Toate acestea nu eu le-am făcut, Domnule Maniu.

Oricine îşi poate găsi în conştiinţă poveri de suferit pentru starea în care a ajuns ţara prin politica din ultima vreme.

Dar eu, nu, Domnule Maniu.

Eu mi-am luat în faţa lui dumnezeu, a ţării şi a tînărului rege, în faţa istoriei şi a conştiinţei mele cea mai

./.

grea răspundere, după ce ani dearîndul, o ştiţi prea bine, am denunţat tuturor şi chiar dvs., toată primejdia, toate greşelile şi drama care ne aştepta şi care a venit.

In ceasul acesta grav, cînd trebuie să port răspunderea faptelor altora, ca să salvez ţara, aştept de la dvs. şi de la toţi cel puţin atît: înţelegerea şi liniştea ca să pot lucra.

Si, credeţi, că simt prea greu răspunderea mea şi mă apasă destul suferinţa neamului ca să pot să nu-mi fac datoria de a apăra drepturile noastre veşnice şi vieţile româneşti.-

Conştiinţa mea şi răspunderea de conducător a ales calea. De la ea nu mă abat fiindcă interesele statului şi ale conservării noastre îmi comandă această statornicie.-

General Ion Antonescu

Copie din dosar nr.40001 vol.34 fila 8-58 (6

6

Copie de pe răspunsul dat de D. Generalul I. ANTONESCU memoriilor domnului IULIU MANIU din 4 decembrie 1940, 27 februarie şi 4 aprilie 1941)

STIMATE DOMNULE MANIU x

Cu prilejul unor evenimente de importanţă, cum au fost asasinatele din noiembrie trecut, organizarea plebiscitului din 2 martie, schimbarea regimului din statul iugoslav şi refuzul Jugoslaviei de a se alătura pactului tripartit, aţi găsit necesar să expuneţi, în scris, în numele Partidului Naţional Ţărănesc punctul dv.de vedere criticînd totodată actele de politică internă şi externă ale guvernului şi regimului pe care-l reprezint. Deşi activitatea guvernului este public cunoscută din comunicatele ce s-au dat la timp şi personal, am precizat în repetate rînduri, directivele politice interne şi externe urmate de actualul regim, mă simt obligat în vederea clasificării definitive a chestiunilor puse în memoriile dv.din 4 decembrie 1940, 27 februarie şi 4 aprilie 1941, să vă răspund următoarele:

Consideraţiuni generale Din memoriile prezentate rezultă că dv. sînteţi şi astăzi pentru un regim democratic constituţional şi pentru "libertăţile cetăţeneşti" în politica internă, precum şi pentru vechile noastre legături internaţionale, alături de puterile democratice apusene în ce priveşte orientarea externă. Prin lovitura de stat din 6 septembrie eu am rupt-o total şi definitiv cu aceste sisteme. În politica internă reprezint un regim de autoritate, iar în politica externă sînt şi rămîn alături de puterile Axei, avînd convingerea că interesele actuale şi cele permanente ale României pot fi servite numai cu o asemenea orientare.

Cu toate că cele două puncte de vedere ce reprezentăm sînt absolut ireconciliabil, dv. totuşi credeţi că puteţi exercita un drept de critică şi puteţi face recomandaţiuni în spiritul şi în conformitate cu propria dv. orientare politică. Astfel, vorbiţi de Partidul Naţional Ţărănesc şi de partizanii lui, socotind că este exponentul real al opiniei publice româneşti, deşi partidele politice sînt desfiinţate şi activitatea lor este interzisă, astfel că n-aţi putea să indicaţi în ce mod opinia publică şi-a putut exprima o adeziune atît de desăvîrşită faţă de ideile dv. In memoriul din

1 Arhiva M.A.I.

./.

27 februarie faceţi critica consultării populare a plebiscitului după criteriile obişnuite vechilor competiţii electorale, deşi plebiscitul a avut cu totul altă semnificaţie. Cunoaşteţi precis schimbarea totală de front în politica noastră externă, dar socotiţi că aveţi încă vechile obligaţii ale tratatelor noastre de alianţă şi că putem fi încă instrumentul politicii britanice împotriva Axei, sacrificînd chiar ţara noastră de dragul ideologiei dv. democratice. In chestiunea drepturilor noastre etnice şi teritoriale socotiţi că reprezentaţi punctul de vedre just al opiniei publice, criticînd în necunostinţă de cauză inacţiunea guvernului şi uitînd că avem români şi interese româneşti de apărat şi acolo unde politica dv. anglofilă vă interzice să vă spuneţi cuvîntul.

Consideraţiunile de mai sus m-ar îndreptăţi să constat pur şi simplu că ideologia, metodele şi atitudinile politice pe care le reprezentăm fiind cu totul opuse şi ireconciliabile, fiecare vom trage toate consecinţele credinţelor şi actelor noastre. Am însă convingerea că acţiunea mea politică, atît externă cît şi internă este singura care corespunde intereselor reale ale neamului şi statului românesc; sînt dator deci pentru opinia publică al cărei real exponent vă socotiţi că sînteţi să pun încă odată la punct chestiunile ridicate în memoriile dv.

I. POLITICA INTERNA

Noul regim şi mişcarea legionară. La 6 septembrie am luat pe umerii mei povara conducerii ţării în ceasul cel mai greu al istoriei noastre moderne. Am găsit atunci dinastia zdruncinată şi hulită; graniţele prăbuşite, sute de mii de români izgoniţi din vetrele lor cotropite şi aruncaţi pe drumul deznădejdiei; nici o măsură serioasă nu fusese luată pentru evacuarea teritoriilor pierdute şi pentru sprijinul pribegiilor; pierderea bogăţiilor şi veniturilor unei treimi din teritoriul ţării; sporirea sarcinilor pentru ajutorarea celor izgoniţi, a funcţionarilor şi instituţiilor pribege; descompunerea morală şi pierderea autorităţii statului prin greşelile pe care le cunoaşteţi prea bine; o luptă aprigă între generaţii şi anihilarea forţelor politice care ar fi putut constitui un reazim al ordinei; un an agricol rău cu toate apăsările sărăciei, cu lipsa totală a aprovizionării oraşelor şi regiunilor de munte; pe plan internaţional izolare completă, nici un sprijin serios din afară, umilire şi ameninţări grave, urmare a

./.

unei politici de nesinceritate şi uşurătate nestavilită la vreme.

Această situaţie tragică a fost rezultatul nefast al activităţii şi guvernării partidelor politice, fiind baza libertăţilor democratice, fie în faza camuflată a regimului autarhic al lui Carol al II-lea, a cărui exponenţi a fost tot elementele vechilor partide. Recunosc că dv. aţi avut o atitudine protestatară faţă de acest ultim regim, dar această atitudine a fost pur negativă. Dacă Partidul Naţional Tărănesc ar fi reprezentat masiv puterea de reacţie a opiniei publice el ar fi acţionat la timp. Realitatea a fost însă alta: partidele erau fărîmiţate, neputincioase şi laşe. Cu regret trebuie să constat că nici Partidul Naţional Tărănesc n-a însemnat în viaţa politică a României o forţă morală care să regenereze viaţa noastră publică, cu toată atitudinea uneori exemplară pe care dv.personal aţi avut-o. Aceasta din cauza defectelor inerente democraţiei noastre care a cultivat libertăţile pînă la cele mai desănţate abuzuri şi a socotit mai presus interesele indivizilor - numere electorale - faţă de marele interese ale colectivităţii şi ale statului.

In împrejurările date este vădit deci că nu putem aduce la conducerea treburilor statului elemente compromise ale vechilor partide, care nu aveau nici aderenţă în opinia publică a ţării şi nici n-ar fi putut reprezenta cu sinceritate schimbarea totală de front a politicii noastre atît interne cît şi externe.

Am pornit deci de la muncă cu tineretul legionar, pentru că am considerat că reprezintă adevărata rezervă morală a ţării, sufletul ei tineresc de reconstrucţie şi înoire. Nu puteam să prejudec asupra evenimentelor şi nici nu puteam să condamn "a priori" o organizaţie care dăduse atîtea dovezi de sacrificii dezinteresate, avusese o puternică coeziune şi o tot atît de puternică aderenţă în mase. Această organizaţie nu se afirmase în trecut ca un partid cu aspiraţii de putere şi chiverniseală în vederea satisfacerii clientelei politice şi ca o mişcare de purificare a vieţii individuale şi colective, în sens românesc şi creştin. Ea avea o profundă afinitate ideologică şi structurală cu naţionalismul german şi fascismul italian, ceea ce nu putea decît să înlesnească dezvoltarea legăturilor noastre cu Axa, pentru care şeful mişcării legionare se declarase atît de categoric încă din 1926. De altfel, însăşi vechile noastre partide politice, inclusiv cel naţional ţărănesc acordaseră mişcării la timpul său creditul lor, socotind probabil că vor putea manevra conform propriilor interese.

Consideraţiunile de mai sus justifică cred, pe deplin

./.

experienţa pe care a trebuit s-o fac cu oameni, în mare parte lipsiţi de pregătirea necesară în afacerile publice, dar pe care i-am crezut sinceri, cinstiţi şi devotaţi interesului public, pînă la completa jertfă de sine. Nu din lipsa lor de experienţă, domnule Maniu au ieşit însă cele mai mari nenorociri. Aparatul de Stat a funcţionat în general în condiţiuni normale, căci funcţionarii publici ca şi toţi cei angajaţi în servicii de interes public, ei însăşi dornici de o sănătoasă înoire n-au precupeţit munca şi devotamentul lor pentru opera regimului. Cu toată lipsa de experienţă a elementelor noi introduse în unele posturi de încredere şi cu toate frămîntările inerente prefacerilor interne şi nenorocirilor ce am avut de suportat, nu trebue să se uite opera de realizări efective ale regimului, despre care am dat ţării socoteală, atît la 31 decembrie, cît şi cu prilejul organizării plebiscitului. Această operă înfăptuită în împrejurări atît de grele face cinste străduinţelor regimului şi dovedeşte pînă la evidenţă că aparatul de stat în realitate n-a fost anarhizat şi că nu lipsa de experienţă a tineretului în afacerile publice a fost cauza frămîntărilor şi nenorocirilor cărora a trebuit să le fac faţă.

Adevărata cauză a începutului de anarhie, precum şi a prăbuşirii totale ce ni se pregătea, au fost: lipsa de reală educaţie sufletească a tineretului, orgoliul şi vanitatea oarbă a unora graba de prefaceri şi pricopseală a altora, toate stimulate de infiltraţii străine, de spiritul vechi al mişcării legionare. Mi-am dat seama în curînd de lipsa de ţinută morală a tineretului şi am făcut în repetate rînduri apeluri stăruitoare şi publice pentru al aduce la calea cea dreaptă. Incă de la 3 noiembrie în cuvîntarea la radio despre căpitan, adresam legionarilor îndemnurile ce urmează: "A cîştiga întreaga ţară în noua credinţă, a o cîştiga prin fapta curată cumpătată şi ziditoare, a uni toate izvoarele şi nădejdile curate ale neamului, a le uni cu sufletul în matca noii acţiuni, nu urî şi nu surpa, ci a iubi şi a înălţa munci fără odihnă şi cu toată răspunderea, a cinsti statul şi aşezările lui, iată poruncile legionare ale ceasului de faţă.

Numai prin această împlinire se înalţă viaţa de faptă şi de jertfă a căpitanului. Numai prin această aspră supunere la chemarea ceasului de faţă se onorează duhul lui Codreanu". Am reînoit apelurile mele aproape cu toate prilejurile de manifestări publice, cerînd legionarilor să nu-şi risipească zbuciumul în fapte mărunte, în crocotiri de vrajbă şi în răzbunări sterpe, că să [illegible] dea pilde de înoire şi înobilare, servind ţara prin muncă,

./.

 10

ordine, supunere oarbă la legile şi chemările ei.

Daţi-mi voie să mai citesc următorul text din cuvîntul meu către legionari, vorbit de anul nou, pentru că sintetizează perfect poziţia mea faţă de tineret:

"Nu putem întemeia nimic dăinuitor dacă nu respectăm legile omeniei şi ale vieţii.

Viaţa omului, cinstirea avutului, respectarea muncii şi casei altuia sînt aşezări pe care veacuri de civilizaţie le-a împietrit în fiinţa popoarelor, iar cînd acestea s-au dărîmat în datinele unui neam, neamul s-a stins.

Am suferit şi am luptat pentru voi. V-am deschis drumul şi v-am croit destinul.

Am făcut-o pentru că am cinstit jertfa celor ce au murit pentru credinţe înalte şi v-am socotit vrednici de ea.

Am făcut-o fiindcă am ţinut să întemeiez ţara pe o ordine nouă şi nepătată, iar naţiunii să-i dau o îmbărbătare eroică, pentru ca să urce culmea unor mari trăiri.

Si am socotit că tineretul, cu puterile lui de vifor poate să pună aripi unei naţiuni.

Nu-mi zdruncinaţi credinţa.

Cine nu respectă viaţa semenului, nu este creştin. Cine nu respectă munca şi averea altuia, nu e om. Cine nu se supune ordinei creatoare şi disciplinei acţiunii nu este legionar. Cine nu-şi roade viaţa în lupte de ridicarea ţării, nu este român". Si mai departe "veştejesc orice ură, condamnă orice răzbunare, mă despart de orice faptă de necinstire a vieţii, onoarei şi averii altuia. Si am datoria să asigur viitorul vostru şi al ţării, lăsînd toate puterile de muncă să se dezvolte, o aşezare economică sigură şi cinstită, toate categoriile sociale şi pe toţi românii curaţi şi întregi, cărora mîine ţara le va cere jertfa."

Mi-am dat seama că avem de aface cu o nenorocită psihoză a tineretului, pornit să răzbune crimele politice nepedepsite ale trecutului, o ordine nouă, indiferent de mijloace şi rezultate. De aici apelurile mele publice pentru menţinerea ordinei legale şi morale. Concomitent s-au înăsprit pedepsele, s-au înmulţit sancţiunile. Am atras atenţia conducătorilor legionari că unele elemente împing statul la dezordine, că alţii aleargă după interese materiale, că unele elemente bune rămân neutilizate, că producţia ţării scade şi ne pîndeşte anarhia; i-am somat pe cei

./.

răspunzători - şi în primul rînd pe ministru de interne - să-şi facă complet datoria, impunînd disciplina , ordinea şi legalitatea. O mare parte din activitatea mea , atît de necesară în alte domenii a trebuit s-o închin acestei opere de stăvilire a acţiunilor anarhice, pînă la un punct explicabil, dar imposibil de tolerat. Această activitate, în parte cunoscută şi care va fi evidenţiată şi mai mult prin documentele ce se vor publica, dovedeşte că personal m-am sesizat la timp de stările acestui început de anarhie, pe care le-ai denunţat prin memoriul din 4 decembrie şi am făcut tot ce mi-a stat în putinţă să fac pentru îndreptarea lor.

Din nenorocire, toate străduinţele mele şi măsurile de îndreptare ce le luam erau sabotate de unii din colaboratorii mei cei mai apropiaţi, în frunte cu vicepreşedintele Consiliului de Miniştri comandant al mişcării legionare şi cu ministrul de Interne, cei mai indicaţi a mă ajuta în menţinerea ordinei şi disciplinei. Ei erau interesaţi însă a zdruncina această ordine legală pentru că urmăreau scopuri precise, care s-au demascat abia mai tîrziu. Prezenţa şi mustrarea mea continuă îi stingherea; acţiunea mea pentru păstrarea ordinei şi disciplinei morale îi deruta. Era vădit că nu se mai putea continua, la adăpostul numelui şi autorităţii mele, jafurile şi abuzurile, schingiuirile şi omorurile odioase. S-au pus la cale deci acţiunea criminală din ianuarie, cu scopul de a mă suprima şi a pune total mîna pe conducerea statului. Acţiune cu atît mai ticăloasă cu cît au fost avertizaţi că "dacă dispare generalul Antonescu dispare în împrejurările actuale şi Ţara Românească

Cu mîna de fier am înfrînt rebeliunea, am restabilit ordinea şi liniştea, pentru scurt timp tulburate şi mi-am cîştigat întreaga libertate de acţiune pentru opera de reformă a statului, de unire a sufletelor , de consolidare naţională, de afirmarea drepturilor. Armata, pe care o socoteşte într-un început de desagregare s-a dovedit la înălţimea misiunii sale; ea a trecut fără şovăire şi cu întregul ei devotament, alături de mine, iar conştiinţa publică cutremurată de perspectiva dezastrului iremediabil, s-a strîns în jurul meu cu încredre şi cu dragoste. Aparatul de stat a fost de îndată restabilit în funcţiunile sale normale şi ţara întreagă şi-a dat seama că pentru a doua oară a fost salvată de la prăbuşire. Am cea mai nezdruncinată credinţă că resorturile de viaţă ale neamului sînt atît de profunde şi de puternice, încît îndreptăţesc toate speranţele unei refaceri totale şi repezi.

Cu evenimentele din ianuarie am lichidat o experienţă

./.

pentru mine nespus de dureroasă, dar totodată şi inevitabilă, pentru că nu puteam face apel la oamenii trecutului şi nu puteam repeta greşeala făcută de regele Carol al II-lea, de a nu utiliza pe legionari, verificîndu-le capacitatea de acţiune în folosul ţării. Opinia publică cinstită s-ar fi revoltat dacă aş fi procedat altfel, aceiaşi opinie publică care mai tîrziu a aprobat unanim măsurile de represiune ce a trebuit să iau. Sînt totuşi criticat sau chiar acuzat pentru toată opera de murdărie, nereguli, dezordine şi crime săvîrşite de legionari, pe care n-aş fi împiedicat-o, fiindcă nu am procedat cu asprime pînă la izbucnirea rebeliunii. N-am ocrotit niciodată pe nici un ticălos. Dimpotrivă am dispus întotdeauna şi faţă de oricine aplicarea sancţiunilor legale pe care treptat le-am şi înăsprit. Aparatul poliţienesc şi executiv fusese însă înfiltrat cu elemente dubioase, ele însile complice la jafuri, dezordini şi crime. Ele au zdruncinat acţiunile necesare ale autorităţii. Buna mea credinţă, încrederea şi speranţele mele de îndreptare au fost de repetate ori înşelate prin cele mai formale promisiuni şi angajamente din partea conducătorilor legionari. Situaţia s-a putut îndrepta complet, de la evenimentele din ianuarie încoace, de cînd sancţionarea celor vinovaţi se face cu toată promtitudinea şi severitatea.

Ceea ce găsesc încă necesar să subliniez este faptul că regimul autoritar pe care îl reprezint a înlesnit dominarea situaţiei şi lichidarea rapidă a experienţei legionare. Evenimentele petrecute nu pot fi deci sub nici un motiv invocate în sprijinul restaurării democraţiei, care s-a dovedit în trecutul apropiat absolut neputincioasă de a asigura progresul intern al ţării, hotarele şi prestigiul ei extern. Dimpotrivă ele confirmă încrederea pe care opinia publică a acordat-o regimului de la început şi care a devenit mai puternică de la evenimentele din ianuarie încoace.

<u>Chestiunea plebiscitului.</u> Această confirmare s-a făcut prin plebiscitul de la 2 martie a.c. Dv. mi-aţi adresat memoriul din 27 februarie, în special pentru a motiva abţinerea de la votare a Partidului Naţional Tărănesc, pe temiul unor obiecţiuni formale şi de fond. Din punct de vedere formal aţi obiectat că sub starea de asediu şi cenzură nu există libertatea necesară manifestării opiniilor şi sentimentelor ţării nici putinţa de informaţii asupra situaţiei reale, asupra importanţei şi consecinţelor de guvernămînt şi liniilor de conducere politică a statului; că graba cu care s-au întocmit listele electorale şi lipsa unui

./.

 13

control serios nu pot garanta libertatea şi sinceritatea acestei consultări; că o apreciere serioasă şi obiectivă este imposibilă cînd această consultare se încearcă în prezenţa unor numeroase trupe străine în ţară.

Toate obiecţiunile acestea pornesc din concepţia electorală a regimului parlamentar care este inaplicabilă regimului politic inaugurant la 6 septembrie, PRIN ART.1 al Decretului Lege de convocare a adunării obşteşti plebiscitare s-a precizat că rostul ei este de "aşi exprima aprobarea sau dezaprobarea asupra chiupului cum generalul Antonescu a condus ţara de la 6 septembrie 194o". Era vorba deci nu de un program electoral de discutat în contradictoriu ci de un complex întreg de acte de guvernămînt consumate şi care reprezentau pe plan intern şi extern o nouă concepţie de viaţă a statului român. Aceste acte au fost publice şi numai cine nu a vrut nu a luat cunoştinţă de ele. Am făcut apel la conştiinţa fiecărui român să-şi dea aprobarea sau dezaprobarea asupra lor, tocmai pentru că ele înglobau nevoile generale postulatele naţionale, ordinea şi siguranţa statului. Nimeni n-a influenţat această conştiinţă orice propagandă fiind interzisă sub cele mai aspre sancţiuni şi nu cred ca sub regimul parlamentar să se fi făcut vreo consultare mai liberă, mai conştientă şi mai disciplinată ca cea de la 2 martie Listele electorale întocmite în grabă? Vă mărturisesc că nu am cunoştinţă de întocmirea unor liste electorale. Nu a existat nici un fel de listă dar nici posibilităţi de substituiri şi fraude fiindcă votul a fost pe faţă şi votanţii s-au prezentat cu carnetele de identitate vizate la votare. Organizarea tehnică a plebiscitului a fost făcută în condiţiuni care să asigure obiectivitatea cea mai desăvîrşită, comisiile fiind alcătuite numai din magistraţi şi profesori indicaţi prin funcţiunile lor şi un reprzentant al cetăţenilor ales de preferinţă dintre ofiţeri foşti combatanţi, invalizi sau decoraţi de război. Puteţi afirma oare că delegaţii electorali ai partidelor prezentau în trecut mai multe garanţii de obiectivitate? Insfîrşit trebuie să resping insinuarea că "prezenţa unor numeroase trupe străine în ţară" ar fi putut influenţa o manifestare de opinii serioase şi obiectivă? Toată lumea ştie numai dv.intenţionaţi a nu voi să ştiţi că aceste trupe străine nu au avut şi nu au absolut ~~nimic~~ nici un amestec în viaţa noastră internă, că atitudinea lor a fost şi este cît se poate de corectă şi că picior de soldat german nu s-a văzut în vreun local de vot.

./.

Astfel obiecţiunile dv. formale , inaplicabile unei consultări plebiscitare sînt în realitate şi neîntemeiate, faptele de guvernămînt au fost îndeobşte cunoscute, consultarea populară s-a organizat cu cele mai serioase garanţii de libertate şi obiectivitate iar prezenţa trupelor străine n-a avut absolut nici un amestec şi influenţă în această consultare.

Nu am aşteptat o aprobare sau dezaprobare a partidelor politice legal inexistente şi nici n-am chemat la vot pe partizanii dv. M-am adresat cu inima frăţească tuturor românilor şi sînt foarte mulţumit pentru consacrarea morală a actelor mele de guvernămînt dată prin cele 3 milioane de voturi, între care desigur se găsesc fără voia dv. şi unii aderenţi ai Partidului Naţional Ţărănesc.

Căci altfel, ar trebui să constat că absenţa partidului hotărîtă de dv.şi ratificată de Comitetul Central încă nu s-a făcut deloc simţită la consultarea plebiscitului din 2 martie a.c. Dv.mai afirmaţi că plebiscitul de ratificare este o metodă de sondare a opiniei publice complet necunoscută legilor noastre de pînă azi. După care legi ar fi urmat însă să se facă această sondare? Prefacerea totală în structura politică a statului operată de la 6 sept.încoace a înlăturat vechile organe de consultare a opiniei publice şi tocmai această situaţie excepţională justifică din punct de vedere formal, o consultare a opiniei publice şi tocmai această situaţie excepţională justifică din punct de vedere formal o consultare plebiscitară. Dacă o asemenea consultare nu o găsiţi recunoscută în legile de pînă ieri ea nu este totuşi străină tradiţiei istorice româneşti. Fără a fi necesară această justificare istorică a plebiscistului, vă amintesc că mult regretatul Nicolae Iorga făcînd istoricul Constituţiei româneşti a afirmat că în timpurile foarte vechi naţiunea română a participat în forma cea mai sinceră şi largă cu putinţă nu numai la alegerea domnului, ci şi "cînd era vorba de luat o mare hotărîre de politică externă privitoare la întreaga îndreptare a statului" o politică de "instinct naţional" care nu se ţinea numai în domeniul retoricei ci se reazimă pe o consultaţie reală a acestui instinct manifestat în forme tradiţionale". Si marele istoric aduce exemplu din vremea lui Mihai Viteazu cînd s-au strîns toţi boierii mari şi mici din toată ţara, ceea ce pe atunci însemna şi toată partea de frunte a satelor şi au hotărît să se ridice cu bărbăţie sabia asupra vrăjmaşilor (turcilor). 1

Incă două exemple "în anul 1457 aprilie 12, în Joia Mare

./.

venitau din Tara Muntenească Stefan Voievod - scrie letopisețul lui Azarie - și făcutau în țară biruință asupra lui Aron pe Siret la tine de la Dolјești ; a doua luptă i-au dat la Arabic și iarăși l-au biruit Stefan Voievod. După aceia s-au adunat țara cu prea sfințul Teoctist și l-au uns în domnie pe Siret în locul ce se nu-ește pînă acum Dreptate. Si au luat schiptrul Tării Moldovei".[2] Intronarea dinastiei de Hohen-Zollern prin alegerea prințului Carol a fost de asemenea ratificată prin plebiscitul din 20 aprilie 1866 cu 686.193 voturi pentru și 224 contra, din totalul de 685.969 de votanți. Iată deci consultări fără legi scrise, dar consultări necesare consfințite de tradiția istorică a țării. Fiindcă dv.sînteți adeptul hotărît al ordinei constituționale, închei această paranteză istorică relevînd că tot regretatul Nicolae Iorga a cărui erudiție și merite culturale le admirăm deopotrivă a afirmat despre constituția scrisă de la 1866 că a avut foarte multe defecte "între care cel dintîi și hotărîtor a fost că n-a reprezentat niciodată realitate acceptată de conștiința națională și prin urmare am trăit cu o constituție formală, dar fără constituție națională". Am și eu convingerea că este preferabil să trăim cel puțin de azi înainte în realități acceptate de conștiința națională decît într-o ordine constituțională formală.

Plebiscitul din 2 martie a.c. ne-a întărit și mai mult această convingere .

Desființarea partidelor politice. Abținerea de la plebiscit v-a dat prilejul să ridicați și numeroase obiecțiuni de fond care constituiesc o critică pe cît de aspră pe atît de nedreaptă a actelor regimului.

Ați avut cel mult amabilitatea să recunoașteți că regimul are la activul său "unele realizări", care constituiesc o critică pe cît de aspră pe atît de nedreaptă a actelor regimului. Ați avut cel mult amabilitatea să recunoașteți că regimul are la activul său "unele realizări", care se bucură de aprobarea bunilor români, cum a fost îndepărtarea regimului din păcate și grave crime naționale ale regelui Carol al II-lea, precum și numai "năzuința" de a reface armata și numai "încercarea" de a normaliza țara prin sancționarea abuzurilor și fără de legilor, și de a stabili ordinea și siguranța publică. Năzuințele de care vorbiți sînt preocupări permanente ale regimului și pot afirma că stabilirea ordinei și siguranței erau chiar și la data memoriului dv. fapte împlinite. Implinirea tuturor năzuințelor atîrnă însă de oameni, nu de regim. De aceea nu voi reveni asupra imputărilor

./.

privitoare la "oameni fără experienţă", La jafurile, schingiuirile, şi omorurile săvîrşite; ele au făcut obiectul memoriului dv.din 4 decembrie şi al părţii întîia din acest răspuns, cu deosebirea că la 4 decembrie mi le aduceţi la cunoştinţă şi le regretaţi, iar la 27 februarie le imputaţi regimului direct. Am recunoscut sincer toate acestea calamitităţi, am luptat cu toată energia pentru stăvilirea lor şi nu m-am lăsat înfrînt de asalturile anarhiei rebele. Dacă pînă la urmă aceste dezordini au fost reprimate din necesitate în mod sîngeros ele nu au adus zdruncinarea adîncă a autorităţii de stat cum susţineţi dv.ci dimpotrivă prestigiul autorităţii de stat a fost refăcut şi a sporit prin restaurarea ordinei şi disciplinei şi înlăturarea elementelor compromise.

---

1. N.Iorga: "Istoricul Constituţiei româneşti" studiu publicat de Institutul social român în volumul despre "Noua Constituţie a României" pag.11;

---

2. I.Ursu : "Stefan cel Mare" Bucureşti 1925 pag.12-13.

Dv. păstraţi încă iluzia, că partidele politice ar fi exercitat un serios control de stat şi ar fi putut combate curentele subversive şi tendinţele de răzvrătire, Despre restul de opoziţie al partidelor noastre politice şi despre acţiunea lor de ridicare a conştiinţei naţionale, opinia publică românească socotesc că este pe deplin edificată. (Principala preocupare a partidelor noastre, mai ales de la unire încoace, a fost căpătuiala partizanilor, fie că erau la putere, fie în opoziţie, dacă aveau "influenţă". Dacă, de ochii lumii, în faţa parlamentului s-au dat şi înverşunate lupte ideologice, în schimb politicienii se înţelegeau de-a valma cînd era vorba să-şi creeze situaţii nemeritate, să-şi satisfacă ambiţiile şi vanităţile. De pagubă au rămas întotdeauna bugetul statului şi morala publică).

Rădăcinile anarhiei ce ameninţa să prăbuşească viaţa statului sînt a se căuta în activitatea fostelor partide politice care au dat frîu liber faptelor şi fără delegilor, chiar şi crimele nepedepsite au început să păteze analele noastre politice încă din epoca regimului democratic, fiind sporite apoi şi întovărăşite de abjecte, acţiuni imorale sub regimul autarhic al lui Carol II.

Acest regim a fost suficient de bine servit de fostele partide fără ca acestea să fi operat o reacţiune masivă de radicală purificare.

Cea mai mare greşeală pe care ulterior a făcut-o şi mişcarea legionară a fost tocmai transformarea ei în partid

ajungînd dintr-o mișcare de regenerare a vieții noastre publice și naționale o organizație a competitor de situații cu mijloace teroriste și cu scopuri politicianiste. Conducătorii de la începutul mișcării erau săraci curați și eroici în lupta lor dezinteresată de aceia țara îi primea ca pe o supremă nădejde.

Conducătorii din urmă și mai mari și mai mici, au părăsit într-o dureroasă majoritate noblețea sărăciei și au disprețuit înălțimile purității morale. Rezultatele au fost și ele diametral opuse. O acțiune de înoitoare prefaceri după experiențele atît de triste din trecut nu se poate face prin partidele politice.

De altfel guvernul anterior exclude principial jocul partidelor politice. El face apel la toate forțele creatoare ale națiunii pe care le pune în serviciul colectivității, potrivit principiului economiei și randamentului maxim. Națiunea întreagă urmează a fi organizată într-o formă în care individul să-și găsească locul cel mai potrivit capacității sale și cel mai util colectivității. Desigur în această organizare unitară se va încadra și activitatea politică dar într-o formă care să excludă vechile moravuri și să aducă maximum de folos afacerilor de stat. Politica de pînă acum a alterat moravurile oamenilor, i-a învrăjbit și le-a corupt caracterul, i-a făcut neîncrezători, lipsiți de inițiativă și de muncă, recalcitranți și nesupuși legilor. Aceasta a fost rezultatul dezastruos al activității de partid, care nu poate fi îndreptat decît prin unirea de aici înainte a tuturor elementelor de valoare și a tuturor caracterelor gata de a-și închina munca într-o perfectă disciplină morală intereselor naționale și ale patriei. Am făcut un continu apel la acești oameni, indiferent de partidele cărora au aparținut și nu voi osteni în strădâințele mele pînă cînd nu voi fi ascultat, fiindcă numai pe această cale se va putea realiza și opera de regenerare politică a României.

Este greșit a se crede că numai partidele politice pot da glas opiniei publice și prin acțiunea lor de opoziție pot contribui la cunoașterea reală a stărilor de lucruri din țară și la îndreptarea lor. Intr-un regim bine organizat al vieții de stat, însuși organele publice sînt în măsură să ia cunoștință direct, repede și cu totul dezinteresat de nevoile publice reale. Iar caracterul autoritar al acestui regim asigură promptitudinea și eficacitatea măsurilor de satisfacere și îndreptare ce se iau. Cînd mă gîndesc la mulțimea, greutatea și urgența problemelor cărora guvernul meu a trebui să le facă față în împrejurări atît de excepționale, trebuie să consider că a fost un mare noroc pentru țară, că regimul par-

./.

18

tidelor politice a fost înlăturat.

Opinia publică va găsi şi pe alte căi posibilitatea de a exprima nemulţumirile, aş arăta nevoile şi a propune măsurile considerate utile sau necesare. Am spus de repetate ori, că nu sînt un tiran, că sînt gata să ascult glasul oricui, precum şi sugestiile folositoare pentru opera de reorganizare ce am întreprins. Foarte mulţi au răspuns apelurilor mele. Nu sînt eu de vină dacă sînt sau voi fi lipsit de ajutorul competinţelor de partid, care din resentimente faţă de regim sau din opoziţie doctrinară se menţin în rezervă.

La rîndul ei, presa s-a bucurat de libertatea pe care o putea avea pentru a nu compromite interesele statului şi a o împiedica să facă, în unele privinţi, răul pe care l-a făcut în trecut presa de şantaj, presa masonică şi judaică. Această libertate va fi şi mai deplină atunci cînd legea de organizare ce se elaborează va determina şi modalităţile reale unei responsabilităţi.

PROBLEMA ECONOMICĂ

In cadrul marilor prefaceri ce au suferit viaţa noastră internă şi externă, prin instituirea noului regim de la 6 septembrie, s-a dat o atenţie deosebită problemelor economice, atît din punct de vedere structural, cît şi din acela al satisfacerii necesităţilor imediate de producţie şi consum. Din punct de vedere structural regimul a atacat cu curaj şi de la început problema românizării industriei şi comerţului, precum şi problema proprietăţii şi urbane evreeşti. El a dezvoltat şi precizat cadrul colaborării economice cu marele Reich german, potrivit intereselor permanente ale spaţiului nostru vital. Iar din punct de vedere al necesităţilor imediate, s-a făcut faţă nevoilor interne de aprovizionare şi de producţie, în condiţiuni deosebit de grele: scăderea de teritorii şi surplusul de populaţie evacuată, lipsa importului de materii prime datorită politicii de devize ce s-a urmat anterior, anul agricol deficitar, conjunctura de război, la care a trebuit să ne adaptăm, sustragerea braţelor de muncă prin concentrări îndelungate, etc. Asupra tuturor problemelor importante de mai sus, dv. evitaţi să faceţi o analiză precisă şi obiectivă, ceea ce nu vă împiedică totuşi să formulaţi grave acuzaţii contra regimului. Astfel susţineţi că fiind lipsit de sprijinul unei opoziţii de bună credinţă nu am putut stăpîni pe unii dintre colegii

și partizanii mei în operațiunile lor lipsite de experiență, de scrupule și prevedere economică, de unde vor urma poate decenii de-a rîndul calamnității economice și sociale pentru poporul romînesc. Asupra persoanelor cu care am fost nevoit de împrejurările politice să colaborez, mi-am spus părerea în altă parte. Eu nu am partid, deci nici "partizani", ceea ce îmi înlesnește schimbarea celor necorespunzători situațiilor, fără menajamente și îndată ce insuficiențele de care vorbiți îmi sînt cunoscute. In chipul acesta principiile și directivele rămîn, iar oamenii care prin incapacitate sau rea voință nu sînt în măsură să le realizeze se schimbă pînă cînd se găsește omul potrivit la locul potrivit. Aceasta este una - și nu cea mai însemnată - din notele de superioritate ale regimului ce reprezint, față de regimul democratic al partidelor! Cu "partizani". Datorită acestei situații, cu toată insuficiența întîmplătoare a oamenilor, s-au realizat și se vor realiza încă în domeniul economic atîtea înfăptuiri, încît vă pot asigura de pe acum că perspectiva sumbră a calamnităților economice și sociale ce vor urma poate decenii de-a rîndul și de care țineți să mă avertizați, nu are sorți să se îndeplinească.

In ce privește programul economic al partidului dv.,etatizarea marilor industrii și reglementarea națională a trusturilor pe care politica economică contrară guvernării actuale l-ar împiedica, pentru mult timp să se realizeze nu vă pot răspunde altceva decît că regret că partidul nu și-a realizat acest program la epoca guvernării sale care a fost destul de îndelungată. Regimul actual nu are obligații de continuitate față de partidele politice, el are obligația să satisfacă nevoile obștești pe linia permanentă a intereselor naționale de stat, indiferent dacă această linie se întîlnește sau nu în programele fostelor partide.

In acest cadru al intereselor naționale, face parte pe întîiul plan al preocupărilor noastre problema romanizării vieții economice, pe care nici un partid politic n-a avut pînă acum curajul să o atace atît din cauza concepțiilor lor programatice,cît și din cauza situației internaționale. Regimul actual privește această problemă drept cea mai însemnată problemă structurală a economiei noastre și este în situația favorabilă atît din punct de vedere intern, cît și extern de a rezolva în toată întinderea și complexitatea ei. In critica ce ați făcut-o activității economice a guvernului pentru a justifica abținerea partidului de la plebiscit, dv.ați privit cu totul parțial problema românizării, deși la acea dată exproprierea proprietății rurale a evreilor fusese

./

decretată.

Organizarea creditului şi a muncii naţionale pentru români, începuse precum şi înlocuirea personalului evreesc în întreprinderi Mă îndoiesc că ţăranii din Partidul Naţional Tărănesc ar avea un cuvînt de dezaprobare pentru asemenea acţiuni ca şi pentru măsurile economice numeroase luate de guvern în folosul lor direct, cum a fost: desconcentrarea braţelor de muncă, înzestrarea cu pluguri, unelte şi maşini agricole, procurarea de seminţe, sporirea arăturilor şi semănăturilor, conform planului agricol, acordarea unui fond de un miliard lei pentru împrumut, etc. Toate realizările acestea n-au fost posibile decît în cadrul general al politicii economice şi regimului pe care aţi avut posibilitatea să o cunoaşteţi pentru că atît direcţiile, cît şi înfăptuirile ei au fost publicate.

Această politică naţională continuă să-şi realizeze obiectivele oricare ar fi greutăţile de întîmpinat şi acţiunile din umbră care ar căuta s-o zădărnicească. Exproprierea urbană a evreilor a fost completată prin exproprierea rurală, creindu-se şi organul legal pentru aplicarea acestor reforme vitale, pentru neamul nostru, dar imposibil de realizat prin partidele noastre politice. S-au luat măsuri pentru dublarea cu lucrători români a specialiştilor străini din industrie, spre a se forma personalul românesc de specialitate necesar tuturor fabricilor din ţară. A fost concediat din întreprinderile particulare o parte din personalul evreesc, urmînd să se concedieze şi restul pe măsura posibilităţilor de înlocuire. S-a creat Institutul de credit românesc, în scopul finanţării operii de românizare, etc.

Din toate aceste sforţări, care în ansamblul lor au fost puse în evidenţă prin comunicatul din 31 decembrie asupra înfăptuirilor guvernului, cît şi prin apelul meu din 25 februarie. Dvs. aţi reţinut numai operaţiunile lipsite de experienţă de scrupule şi prevedere economică ale unora dintre "colegii şi partizanii" mei pe care nu i-am putut stăpîni pentru ca să faceţi constatarea că tendinţa românizării a industriei şi comerţului s-a prefăcut într-un proces de invadare a capitalului extern. Fără a face nici o precizare dv. afirmaţi, că a pătruns capitalul şi conducerea străină în cele mai importante stabilimente industriale, chiar şi în cele care stau în strînsă legătură cu apărarea naţională. Era de datoria dv. dacă ridicaţi acuzaţiuni atît de grave decît să

./.

arătaţi cel puţin care sînt acele importante întreprinderi industriale, care v-au prilejuit atît de mari îngrijorări pentru că guvernul are cele mai bune intenţii de a înfăptui o reală operă de românizare.

Evident, că o ţară în plină refacere şi transformare şi lipsită de capitaluri mobiliare, are nevoie de colaborarea din afară. Această colaborare este astăzi continuu suspectată şi criticată de aderenţii fostelor partide politice, nu pentru că nu ar fi utilă şi necesară, ci pentru că vine din partea Germaniei. Se uită prea uşor că această colaborare este cea care se impune nu numai din consideraţiuni politice, ci mai ales din considerarea intereselor permanente ce sînt legate de spaţiul în care ne găsim; ea a fost practicată îndelungată vreme de România în trecut şi se poate spune că, suportul economic al progreselor României moderne a fost acea colaborare, naturală şi rodnică. Se uită de asemenea că nu putem participa la constituirea unei noi ordine europene, fără a contribui la soluţionarea problemelor economice şi politice în care sîntem interesaţi. Si cînd se critică realizările regimului, vechii aderenţi ai partidelor politice uită mai ales faptul, că acestea au recurs în mai toate împrejurările la împrumuturi străine, în condiţiuni uneori mai mult decît oneroase, care au mers chiar pînă la controlul străin şi concesionarea unor importante instituţii,

Dimpotrivă, prin convenţia economică germano-română din 4 decembrie 1940, la care am impresia că faceţi aluzie, suveranitatea deplină a statului în materie de conducere economică n-a fost prin nimic îngrădită. Planul de colaborare economică pe zece ani satisface cerinţele României, în cadrul general al Europei noi, punîndu-se la dispoziţia noastră, pe lîngă o dobîndă excepţional de mică, un important credit compus în esenţă de livrări industriale şi ale prestaţiunii reale, cu preţuri reduse.

Produsele noastre sînt plătite mai mult decît indică nivelul pieţii proprii sau mondiale. Iar siguranţa tranzacţiilor faţă de eventualele fluctuaţii ale politicii financiare este realizată prin soluţionarea definitivă a problemei valutare.

Colaborarea economică cu Germania s-a desfăşurat sub regimul actual în condiţiunile cele mai bune. România găsind întotdeauna cea mai largă înţelegere în toate domeniile. Astfel, în timp ce preţurile unitare ale exportului au fost sporite, am obţinut micşorarea considerabilă a contigentelor de cereale şi alimente, care

./.

22

conform angajamentului din august 1940, trebuiau să fie livrate puterilor Axei și altor state. La aprovizionarea grupelor germane, în trecere sau rămase pe teritoriul nostru, România nu contribuie decît în parte și numai în cotele destinate Germaniei din exportul la care ne-am obligat.

Mi-am dat seama de la început de puterea de acaparare a capitalurilor străine și de aceia încă de la început, cu prilejul vizitei la Roma și Berlin, am făcut cunoscut, că România înțelege să stabilească acorduri economice cu țările străine, cu respectarea următoarelor principii de bază:

a) Nu se înstrăinează fondurile avuției naționale.

b) Pătrunderea în economia națională, fie în locul capitalului străin și evreesc, fie de investiții noi, care interesează independența noastră economică, nu se poate face decît cu știința și consimțământul guvernului, numai pînă la limita plafonului care să dea statului putința controlului și dirijării economiei sale de bază.

Aceste principii au fost considerate de Fuhrer, de Duce, de Reichsmareșalul Goering, ca naturale și acceptate integral. Pentru aplicarea lor, s-a stabilit, că nici o tranzacție definitivă nu se va putea face fără aprobarea guvernului și numai prin persoanele oficiale reprezentînd legația respectivă.

Este totuși cu putință, ca unele întreprinderi evreești, pe care românii nu le-au putut cumpăra din lipsă de capital sau din lipsă de inițiativă, să fie în mîna unor oameni de afaceri străini. Epoca de dezordine legionară a facilitat asemenea infiltrațiuni. Astăzi ordinea și încrederea în puterile noastre este restabilită și guvernul e în măsură să acționeze cu toată energia și cu mijloace sporite pentru realizarea operii de naționalizare a întreprinderilor și pentru menținerea colaborărilor economice în cadrul principiilor stabilite.

Este necesar ca toate elementele destoinice să înlesnească prin participarea lor activă înfăptuirea țelurilor guvernului. Prin defetism și atitudini doctrinare necorespunzătoare realităților vieții, nu se poate servi refacerea și prosperitatea României.

Prezența trupelor germane în țară. Raporturile strînse ce există între România și puterile Axei au dus în mod natural, în afară de colaborarea economică și la o colaborare militară. Această colaborare are drept scop să completeze înzestrarea tehnică și să perfecționeze instrucția trupelor noastre, după modelul celei mai bine utilate, instruite și conduse armate din epoca noastră; să ne

./.

ajute a face faţă unor situaţii neprevăzute, care ar ameninţa graniţele României, garantate de către puterile Axei.

Prezenţa trupelor germane în ţară. Raporturile strînse ce există între România şi puterile Axei au dus în mod natural, în afară de colaborarea economică şi la o colaborare militară. Această colaborare adre drept scop să completeze înzestrarea tehnică şi să perfecţioneze instrucţia trupelor noastre, după modelul celei mai bine utilate, instruite şi conduse ar ate din epoca noastră; să ne ajute a face faţă unor situaţii neprevăzute, care ar ameninţa graniţele României, garantate de către puterile Axei. In afara de aceasta în desfăşurarea evenimentelor războiului, România nu putea să refuze sprijinul său unor aliaţi, care luptînd pentru restaurarea unei noi ordine europene, luptă şi pentru viitorul nostru încadrat în această nouă ordine.

Dv. însă calificaţi trupele aliate drept "trupe străine" şi consideraţi că guvernarea actuală a făcut posibil să se organizeze, din o bună parte a ţării noastre, zone de etape şi baze de operaţiuni, în vederea unor interese care nu sînt româneşti. Sînt obligat deci să vă arăt care sînt interesele româneşti, care au fost servite prin prezenţa trupelor germane în ţara noastră;

Avînd asigurate graniţele, Armata noastră s-a putut demobiliza, făcîndu-se astfel de economii de peste lei un miliard lunar. ~~Naţiile~~ Braţele de muncă eliberate au asigurat muncii agricole la timp şi au făcut posibilă întinderea culturilor agricole într-o măsură considerabilă faţă de anul trecut. Prin desconcentrările operate s-a pus capăt în mare parte nemulţumirilor şi neactivităţii aduse de prea lungile concentrări. Prezenţa armatei germane în România a ajutat la consolidarea situaţiei noastre interne în momentele critice şi a împiedicat ca starea de panică a populaţiei Moldovei, în continuu ameninţare, să se transforme într-o adevărată catastrofă.

Această armată a avut în toate împrejurările atitudinea corectă a unui aliat leal şi nu a unui element de ocupaţie cum insinuaţi dv. şi cum a afirmat-o deschis dl. Constantin Brătianu. Ea se găseşte în ţară, în urma invitaţiei guvernului român şi nu a depăşit niciodată îndatoririle unui oaspet prin vreun amestec însolit în atributele administraţiei şi suveranităţii noastre. Sacrificiile de materiale ce am făcut au fost limitate şi convenite de Statul Român; ele au fost şi sînt în mod excepţional răsplătite prin serviciile directe şi indirecte ce ni s-au făcut de către armata aliaţilor noştri, servicii pe care atitudinea dv, voit neînţelegă-

./.

toare, refuză să le recunoască.

Regimul şi situaţia românilor din teritoriile cedate.Dintre toate obiecţiunile şi acuzaţiunile ce aţi adus actualului regim, acelea care însufleţesc m-au îndurerat mai mult, pentru că sînt nu numai nedrepte, ci şi perfide, sînt cele care privesc atitudinea regimului faţă de situaţia fraţilor din teritoriile cedate.Nu cred că mă socotiţi atît de rău român, pentru a merita atît de multe şi grele acuzaţiuni; rămîne ca viitorul să arate mobilul adevărat al atitudinei dv. Eu îmi fac datoria să arăt adevărul, aşa cum îl ştiu şi cum îl simt.

Aţi afirmat în memoriul din 27 februarie că, regimul nu a schiţat nici cel mai mic gest de apărare a hotarelor ţării, nu a reuşit să obţină nici o îmbunătăţire a soartei românilor, daţi pradă celor mai înfricoşate lovituri şi prigoniri, nici nu a reuşit să facă posibilă o înlăturare sufletească a românilor, în scopul de a recîştiga teritoriile pierdute. Sînt dezolat să constat că dv. care aveţi atît de matură experienţă politică, consideraţi în mod atît de superficial o problemă de importanţa întregirii noastre teritoriale. Trebuie să vă amintescm că Basarabia şi Bucovina (nordul) au fost cedate la sfîrşitul lunei iunie, iar nordul Transilvaniei era în curs de evacuare, la data cînd regimul a preluat puterea? Care ar fi fost gestul de apărare a hotarelor ţării,pe care l-aţi făcut dorit dv.? Un front faţă de puterile Axei,arbitrii ai hotărîrilor de la Viena din 30 august, acceptate deja de către statul român? Era politic? Era înţelept? Nu sînt deloc gelos pe soarta de azi a Jugoslaviei, pentru că să regret că nu am schiţat un asemenea gest.

Tot ceea ce era raţional şi posibil de făcut în împrejurările date era să înfruntăm soarta amară cu bărbăţie şi stoicism,să asigurăm ordinea internă a ţării şi refacerea ei materială şi sufletească, să ajutăm populaţia evacuată pentru aşi crea o nouă existenţă în condiţiuni cît mai bune, să depunem toate sforţările pentru ocrotirea fraţilor rămaşi sub stăpînire străină şi să consolidăm situaţia internaţională a României prin întărirea legăturilor de încredere şi solidaritate cu puterile Axei. Am deplina linişte sufletească şi constat că în măsura în care realizarea obiectivelor de mai sus depindea de acţiunea guvernului, ele au şi fost îndeplinite, deşi împrejurările au fost excepţional de vitrege. Ordinea internă a fost menţinută şi consolidată. Refacerea naţională şi morală a ţării se îndeplineşte pe baze noi, naţionale şi sociale, populaţia evacuată a fost ajutată, plasată în funcţii,

./.

întreprinderi şi pe bunurile expropriate, iar fidelitatea relaţiilor noastre naţionale - cu toată propaganda contrară a partizanilor dv.a fost recunoscută de către aliaţii noştri, pe sprijinul cărora putem să ne întemeiem. Nu am uitat nici un moment pe fraţii noştri rămaşi în suferinţă sub stăpînirea străină. Am arătat la timp celor în drept rău informaţi asupra realităţilor noastre, situaţia adevărată şi drepturile ce ne revin şi am afirmat atît în faţa lor, cît şi public, în faţa lumii întregi, că România nu renunţă la aceste drepturi şi nu va fi pace în această parte a Europei,pînă cînd dreptatea ei nu se va îndeplini.

Realizările şi strădaniile regimului cu privire la chestiunile de mai sus încă vor putea fi cunoscute din publicaţiile ce s-au făcut şi în special în raportul despre înfăptuirile guvernului publicat la 31 decembrie 194o. Ceea ce nu putem îngădui era, că suferinţa tragică a unui popor să facă obiectul manifestaţiunii publice, dăunătoare liniştei şi ordinei interne ş acţiunii noastre diplomatice. Am dat aplicaţiunile necesare în răspunsul ce aţi primit la 25 decembrie trecut, în legătură cu cererea dv.de a ţine o întrunire publică pentru a înfiera atrocităţile săvîrşite de maghiari. Aceleaşi motive stau şi la desfiinţarea Asociaţiei "Pro-Transilvania", la care se mai adăuga şi faptul că această asociaţie ar fi fost considerată şi cu drept cuvînt o organizaţie camuflată a activităţii dv.politice. Problema reîntregirii grani ţelor noastre, ca şi aceea a apărării drepturilor noastre etnice, ori unde se găsesc romîni, sînt cele mai importante probleme ce ne preocupă şi nu pot fi lăsate a fi compromise prin acţiuni iresponsabile ale particularilor. Oricine socoteşte că poate să aducă un aport personal în rezolvarea acestor probleme, se poate adresa factorilor răspunzători. Această cale de colaborare utilă nu v-a fost închisă niciodată nici dv.,nici partizanilor dv.

Acţiunea de susţinere morală - "de înălţare sufletească a românilor" - nu a fost niciodată împiedicată de guvern; dimpotrivă, a fost continuu susţinută şi pe măsură ce situaţia internaţională a îngăduit, i s-a dat amploare şi accent din ce în ce mai puternic. Nu a fost aproape nici o manifestare publică, în care personal să nu fi afirmat necesitatea de a ne pregăti şi a ne uni pentru marea şi sfînta luptă, pentru ceasul de împlinire a drepturilor. Vă reamintesc cîteva dintre aceste manifestări.

La 1 octombrie 194o, răspunzînd scrisorii deschise a d-lui Valer Moldovan în chestiunea universităţii ardelene, am spus că am dat în studiu construcţia Cetăţii Universitare la Ala Iulia,

considerînd aceasta o datorie pe care o voi împlini. "N-am merita altfel marea amintire a lui Mihai Viteazul, a lui Avram Iancu, ca şi a tuturor luptătorilor români pentru unirea şi veşnicia românească. Si n-am dovedi prezenţa noastră neînfricată în Ardealul românesc, dacă n-am zidi acolo gîndul drepturilor noastre".

La 3 noiembrie 194o, cu prilejul deschiderii ciclului de conferinţe la radio despre Corneliu Codreanu, am adresat legionarilor următorul îndemn: "Judecarea aspră a trecutului va fi făcută. Dar peste cioburile pătate ale acestui trecut dărîmat de biruinţa noastră, s-au prăvălit ruinele tragice ale unor graniţe sfinţite. Sînt sigur că în faţa acestor prăvăliri nemeritate, cugetul mare al lui Codreanu va îndeamnă cu îndîrjire să procedaţi fără patimă, dar cu dîrzenie, la tămăduirea rănilor, la mîngîierea suferinţelor, la îmbărbătarea înfrînţilor, la ridicarea frunţilor, la înfrăţirea neamului şi la pregătirea ceasului de împlinire a drepturilor. Să ne oţelim trupul şi sufletul, să ne unim puterile şi să ne pregătim pentru marea şi sfînta luptă".

Intreaga cuvîntare a mea din lo noiembrie, rostită cu ocazia redeschiderii la Sibiu a Universităţii clujene, a fost închinată problemei refacerii noastre morale prin munca din zorii zilei şi pînă în zorii viitorului a tinerilor şi profesorilor lor în cadrele universităţii, care nu este numai şcoala cărţii, ci şi şcoala neamului, Căci ea zideşte nu numai cultura, dar înalţă şi încălzeşte conştiinţa naţională, prin cultul credinţei în Dumnezeu şi în puterile patriei".

La sfîrşitul aceleiaşi cuvîntări, constatăm că "Neamul romînesc şi-a pierdut şi altă dată graniţele; el a primit şi altădată raportul cotropitorilor. Sufletul şi conştiinţa lui nu au putut fi însă cotropite de mine, fiindcă veac de veac, nenumărate veacuri, el a zidit pe mintea românească a generaţiilor care pe pămîntul Ardealului şi pretutindeni au primit toate închinările şi toate umilirile dar au ştiut să ducă neatinsă lumina culturii credinţei româneşti". Aţi sesizat cuvîntarea mea ţinută în ziua de 1 decembrie la Alba-Iulia, cu prilejul aniversării Unirii Ardealului, prin punctul de vedere al intereselor dv.de partid.De ce nu aţi reţinut şi următoarele părţi, din aceiaşi cuvîntare, referitoare la acţiunea regimului pentru refacerea materială şi morală a celor nepăstuiţi? Iată ce am spus atunci:

"Am făcut totul pentru a mîngîia suferinţele pribegiilor . Credinţa lor este nesfîrşită, durerea lor este nemărginită, ura lor este fără limită".

./.

 27

Deşi am găsit o ţară secătuită, am dat totuşi multe ajutoare şi vom face toate jertfele pentru a reda putinţa să înceapă prin muncă viaţa lor de la capăt. Am expropriat pentru ei toate proprietăţile rurale evreeşti, pe ele am aşezat în mare parte din pribegii neamului.

A vrut Dumnezeu ca eu, care am luptat în tinereţe pentru graniţele neamului şi m-am străduit pentru onoarea şi puterea armatei, să am la bătrîneţe dureroasa soartă de a aduna pe risipiţii graniţelor sfărîmate, fără să am putinţa de a mîngîia rănile, atît cît sufletul meu şi al dv. ar dori-o.

Am făcut totul ce este în putinţa unui om să facă pentru a opri lovirea celor rămaşi peste frontieră şi pentru a le apăra viaţa şi avutul. Exodul şi prigoana sfîşietoare pare că s-a oprit. Am fost la Roma şi la Berlin pentru ei, pentru noi toţi, pentru generaţiile viitoare.

Am arătat cu un suflet şi cu cuvinte ce se vor cunoaşte odată, tot trecutul nostru, toată durerea şi toată sfîşierea noastră de azi. Am găsit înţelegere. Romînia nu mai este detestată. Romînia nu mai este singură, Aveţi încredere. Aveţi răbdare. Nu pot astăzi să vorbesc mai mult. Sînt soldat şi om politic şi trebuie să tac. Toţi trebuie să înţelegeţi că nu poate fi refăcută în două luni ceea ce am sfărîmat în douăzeci de ani. Romînia nu se grăbeşte cu vorbe, ci cu muncă, cu răbdare şi cu perseverenţă".

Si adăugăm, pentru ostaşii care erau de faţă: "am fost la Roma şi la Berlin, în ostaş. Am mers acolo ca să apăr onoarea voastră, mîndria voastră, fiindcă nu sînteţi voi vinovaţi că neamul şi-a prăvălit graniţele fără luptă; şi nu apasă pe voi mîhnirea de a le fi pierdut prin luptă. Pe umerii voştri apasă însă răspunderea asigurării prin luptă a drepturilor acestui neam. Pregătiţi-vă pentru această răspundere şi fiţi mîndri de ea: după cum noi toţi sîntem mîndrii de fapta de ostaş a bravului Mihai".

Declaraţiuni de asemenea natură am mai făcut la 10 decembrie cu prilejul întrunirii foştilor luptători la mormîntarea Eroului Necunoscut; în "Cuvîntul către legionari" rostit de Anul Nou 1941; în cuvîntarea rostită către funcţionarii preşedinţiei consiliului, cu ocazia zilei mele onomastice; în declaraţiile făcute presei la 1 februarie; în articolul scris în fruntea ziarului "Unirea" la apariţia primului său număr din 10 februarie 1941; la 25 februarie 1941, prin manifestul adresat ţării cu ocazia plebiscitului, pentru a nu aminti decît manifestări publice ce au avut loc înainte de 27 februarie, data memoriului în care faceţi

./.

recriminările, între aceste manifestări nu trebuie a se uita și renunțarea atrocităților maghiare, făcute la Brașov în 10 octombrie 1940, de către vicepreședintele Consiliului de Miniștri, precum și publicarea atrocităților maghiare în broșurile documentare, atît în limba germană cît și în limba italiană.

Ulterior, s-a dat de asemenea în mod oficial numeroase rînduri, expresiunea îndatoririlor, gîndurilor și speranțelor noastre cu privire la problema națională. Amintesc numai cîteva din aceste manifestațiuni: la înălțătoarea serbare ostășească din Piața Victoriei, organizată la 25 martie, pentru răsplătirea acelora ce s-au jertfit pentru patrie în cursul evenimentelor de la 21-23 ianuarie, am afirmat crezul unității noastre naționale într-o formă pe care nu știu dacă vreun șef de partid ar fi avut vreodată curaju să o facă. Am spus atunci:

"In drumul către veșnicie și în lupta pentru înfrățire și pentru întregire, Nația, fără să cîntărească și fără să șovăiască, a semănat nenumărați martiri și eroi în mersul ei istovitor, dar isbăvitor, către culmile de apoteoză către care o duce, greu dar sigur, chinuitor dar înălțător și destinul și dreptul și străduința și puterea.

Către aceste culmi vom ajunge, fiindcă nu poate fi și nu va putea fi greutatea care să ne împiedice.

Nici svîrcolirile, nici sălbăticiile, nici falsificările nu ne intimidează.

Acei ce au reînviat în lumea de azi, în raporturile lor cu acei lipsiți de apărare, terorarea și sălbăticia barbară a lumii de altă dată vor fi să fie singurii înfierați de contemporani și pedepsiți de istorie după cum merită.

Eu m-am închinat în fața unei situații găsite.

Impreună cu poporul nu am acceptat-o ca definitivă și nu o vom accepta niciodată.

Nu va fi liniște în acest colț al Europei și nu va fi dreptate adevărată în lume, cît timp nu se va face sau nu-și va fa[ce] dreptate poporul românesc.

Si se va face".

In proclamația adresată Națiunii cu prilejul sărbătorilor Paștilor, ca și în solia de Paști publicată în ziarul "Ardealul" am exprimat credința în învierea neamului românesc și am fost bucuros, alături de solia mea, s-a publicat mesajul d-lui Constantin Brătianu, precum și articolul dv. în care afirmați că neamul românesc nu poate fi lipsit de drepturile unității sale naționale.

La festivitatea zilei de 10 mai, ministrul apărării naţionale adresa noilor promoţii de ofiţeri aceste cuvinte "Nu trebuie să uitaţi că, înălţarea voastră în grad coincide cu cea mai mare serbare naţională, care este şi serbarea Unirii. Si nu trebuie să uitaţi că avem cu toţii datoria - mai ales astăzi în ziua de 10 Mai - de a ne îndrepta gîndurile către toţi acei romîni, ce nu pot sărbători cu noi această sfîntă zi.

Aşa fiind, bucuria noastră trebuie să facă loc unui sentiment serios de reculegere, provocînd în sufletul dv.dorinţa vie, urmată de jurămîntul sfînt de a pune toată capacitatea voastră, toată truda şi mai presus de toate inimele voastre tinere în slujba unei singure idei: Unirea tuturor romînilor".

Iar şefului promoţiei noilor sublocotenenţi, sublt.Dumitrescu Marius, i s-a îngăduit să pronunţe în faţa Majestării sale Regelui, a Conducătorului statului şi a reprezentanţilor diplomatici, cuvinte ca acestea:"Inţelegem şi trăim , cu toată durerea, drama neamului, credem în veşnicia lui şi de aceia nimic nu ne înspăimîntă, nimic nu ne copleşeşte, ci totul ne îndîrjeşte.Pe tresa noastră stau înscrise numele sfinte ale tuturor ţinuturilor româneşti.

Aceasta simbolizează presa noastră: lupta cea mare pe care trebuie s-o dăm mîine pentru dreptatea românească; avîntul zdrobitor care să ne conducă la biruinţă sau la moarte, dîrji şi necruţători; jertfa noastră a tuturor, pe care trebuie să înălţăm Romînia nouă şi adevărata, ale cărei hotare trăiesc atît de vii în sufletele noastre".

N-am arătat aici, bineînţeles, toate ocaziunile în care cuvîntul meu şi al altor persoane oficiale s-a pronunţat răspicat şi public în chestiunea persecuţiilor fraţilor noştri din Ardealul cedat şi a drepturilor romîneşti.Am citat însă destule pentru a vă dovedi care a fost atitudinea regimului faţă de aceste probleme, precum şi adevărata stare de zi a celor chemaţi mîine să lupte şi să se jertfească pentru aceste vremuri.

Dacă oficialitatea cea mai înaltă a manifestat asemenea atitudini, cu ocaziunile cele mai solemne, cum aţi putut afirma, că regimul asistă impasibil la persecuţiile romînilor din Transilvania cedată şi din Basarabia că nu am îngăduit cel mai mic protest, nici ziarele nu pot înregistra un cuvînt? Toate manifestaţiunile de mai sus au avut cea mai largă publicitate şi ele ne dau măsura în care presa sa putut ocupa de asemenea chestiuni. Nu pot face aici revista presei, dar îmi iau voie a-i număra cîteva din

./.

publicaţiile care susţin în special interesele refugiaţilor, ţin la curent opinia publică cu stările de lucru din teritoriile cedate şi pregătesc sufleteşte pentru redobîndirea lor: "Gazeta Transilvaniei", "Tribuna", "Nord-Vestul" din Braşov. "Romînia Nouă" şi "Tara" din Sibiu; "Stirea", "Credinţa", şi "Timpul Transilvaniei" din Arad; "Tribuna din Alba-Iulia; "Ardealul", "Raza", Unirea", "Dacia" din Bucureşti; "Desrobirea" din Deva; "Solia Dreptăţii" din Orăştie; "Acţiunea" şi "Răsunetul" din Lugoj; "Avîntul", din Petroşani; "Legea românească" din Beiuş, "Curentul Nou" din Bocşa-Montană", "Voinţa Banatului", "Ecoul", "Curierul Banatului", "Biruinţa", "Dacia", "Vestul", "Tara Visurilor Noastre" din Timişoara. Parte din aceste publicaţii au apărut sub actualul regim şi unele chiar sub sprijinul acestuia. Colecţiile lor dezmint oricînd afirmaţiile dv.

Dacă mai amintesc crearea de secţiuni speciale la Ministerul Propagandei pentru pregătirea materialului documentar şi de propagandă în vederea apărării drepturilor romîneşti; emisiunea specială de radio în limba română şi maghiară pentru Ardealul ocupat; ocrotirea copilaşilor mici din acel teritoriu prin comisiuni germano-italiene, instituirea unor comisiuni speciale pentru reglementarea drepturilor întemeiate pe sentinţa de la Viena, socotesc că am spus destul pentru a vă face dovada, că regimul n-a asistat impasibil la persecuţiile şi suferinţele îndurate de fraţii noştri rămaşi peste hotare.

Dacă rezultatele nu au fost pînă acum cele aşteptate, cu toate că îmbunătăţirea situaţiei este evidentă, nu este vina regimului. Ocrotirea internaţională a populaţiei româneşti din teritoriile cedate şi rezolvarea favorabilă a revendicărilor noastre naţionale depinde în primul rînd de raporturile internaţionale în care ne găsim. Am reuşit să fixez conduita externă a României şi prin raporturile de alianţă şi prietenie cu puterile Axei să obţin încrederea factorilor determinanţi în reconstrucţia Europei. Pe temeiul acestor legături şi pe temeiul refacerii şi unirii forţelor noastre interne, vom ajunge, desigur la rezultatele ce nădăjduim. Am făcut de nenumărate ori apel la unirea tuturor, pentru ca prin unirea şi forţa neamului să ajungem la plinătatea drepturilor. Dacă slabele noastre rezultate de pînă acum sînt de condamnat, vina principală este a acelor români, care nesocotind realităţile în care trăim, compromit prin atitudinea lor interesele vitale ale ţării, simţindu-se încă obligaţi să răspundă îndatoririlor de partid, în loc să răspundă exclusiv îndatoririlor naţionale.

./.

Acestor români le-a fost deschisă și pînă acum calea unei activități rodnice în sensul dorit de dv. De ce nu au lucrat în cadrul asociațiilor existente, în primul rînd în cadrele "Astrei" și "Ligii culturale", cele mai indicate asociațiuni pentru afirmarea drepturilor noastre naționale? De ce nu dau contribuția lor la opera de documentare și propagandă prin reviste, ziare, sau organele constituite ale statului? Spun acestea, nu atît ca un repros, ci ca un îndemn. Am apreciat la timpul său drept un gest patriotic memoriile ce ați adresat prin miniștrii Germaniei și Italiei, pentru apărarea drepturilor noastre asupra Ardealului cedat pentru apărarea drepturilor noastre asupra Ardealului ceda și nădăjduiesc, că cel puțin de aici înainte, toți românii se vor solidariza în același front de luptă comună pentru idealurile patriei, Numai astfel vom putea asigura izbînda cu un ceas mai de vreme.

II. POLITICA EXTERNA

Orientarea politicii noastre externe. Politica externă a României Mari rezemată pe sistemul statelor democratice din Apus, inspirată din iluziile pacifiste ale instituției de la Geneva și în realitate garantată prin alianța nesinceră a Poloniei și pe construcția tot atît de inoperantă a Micei Antante și a: înțelegerii balcanice, a ajuns într-o situație de completă dezorientare, atunci cînd s-a găsit în fața constituirii blocului puterilor revizioniste, de structură internă autoritară, și în prezența formidabilei consolidări și expansiuni național-socialiste germane. Factorii noștri politici nu au găsit momentul și nici curajul unei adaptări radicale la noile situațiuni. S-a continuat astfel cu o politică șovăitoare și echivocă, care în timp ce încerca o timidă apropiere de puterile Axei, compromitea orice bune rezultate prin acțiuni, care tindeau să vădească fidelitatea noastră nezdruncinată față de aliați. Această ținută a caracterizat în special politica noastră de la 1936 pînă la instaurarea noului regim. Din multele fapte ce s-ar putea aduce, vă reamintesc numai două, cît se poate de confidente. In 1939 Germania a fost admisă în Comisiunea Europeană a Dunării. România a încheiat un acord de colaborare economică cu Germania și Ministrul Afacerilor Străine al României a vizitat Berlinul. In același timp, însă au fost acceptate garanțiile anglo-franceze și s-a dat curs liber activității ministrului României la Londra, care a lansat zvonul fals, că România a fost obiectul unui ultimatum din partea Germaniei.

In mai 1940, s-a făcut la Bucureşti o ofertă din partea Germaniei prin care ni se garantau graniţele, dacă acceptăm să păstrăm o linie corectă. Vechiul regim a evitat un răspuns categoric. S-a continuat cu echivocurile, ezitările şi busculările, care ne-au dus fatal la rezultatele pe care le deplîngem: pierderea Basarabiei, a Bucovinei de Nord, a unei jumătăţi din Transilvania şi a Cadrilaterului. Trebuie să recunoaştem că această inadaptabilitate a orientării noastre politice se datoreşte în primul rînd rezistenţelor interne opuse de oamenii partidelor noastre politice (regimul lui Carol al II-lea l-au constituit tot oamenii vechilor partide) care nu putea concepe o orientare politică externă alături de puterile totalitare ca fiind incompatibilă cu structura constituţional democratică. O apropiere hotărîtă de puterile Axei era socotită drept o primejdie pentru viitorul partidelor noastre politice şi astfel ca de atîtea ori în viaţa noastră politică - interesele superioare de stat au fost subordonate mărginitelor interese ale politicienilor.

Politica externă a noului regim. Nu este de mirare deci că puterile centrale care singure era în măsură să ne asigure interesele vitale, nu ne-au acordat încrederea necesară, cu toate că atunci cînd am început a simţi consecinţele tragice ale vechii noastre orientări politice, am găsit curajul naufragiatului, ne-am retras din mila naţiunilor şi am renunţat la garanţiile Angliei. Această evadare din sistemul genevez şi din plasa de iluzii a garanţiilor britanice, a fost totuşi o introducere necesară pentru schimbarea radicală a orientării politicii noastre externe.

Numai o prefacere structurală internă, un nou regim, putea însă să abordeze această schimbare în deplină sinceritate şi cu toate şansele de recunoaştere şi colaborare folositoare din partea noilor noştri parteneri politici. Noul regim totalitar ce am instaurat la 6 septembrie 1940, îşi revendică între altele şi acest merit: de a fi aderat din convingere neclintită şi cu deplină sinceritate la politica Axei, definind clar şi precis noua orientare politică externă a României.

Pentru orice judecător obiectiv al realităţilor este limpede, în situaţia în care ne găseam în septembrie 1940, cînd am luat conducerea statului, orice politică, alta decît una alături de puterile Axei, ne-ar fi dus automat la o soartă asemănătoare cu aceea a Poloniei. Cu toate acestea, nu motive de oportunitate au determinat adeziunea noastră totală la politica Axei, ci judecata rece, obiectivă, a situaţiei internaţionale şi a intereselor

./.

 33

vitale şi permanente ale ţării noastre, în spaţiul în care ne găseam.

O politică externă serioasă a unui stat de mărimea şi puterea României, trebuie să ţină seama de mijloacele şi ţelurile proprii, dar şi de forţele din afară, pe care se poate sprijini. In cazul nostru, nu era vorba numai de promovorea aspiraţiilor noastre, ci în primul rînd de însăşi garantarea existenţei noastre. Puteam să rămînem cu vechile noastre legături, cînd marile puteri democratice nu şi-au putut asigura nici propria lor existenţă? Zdrobirea militară a Franţei a lipsit coaliţia ţărilor democratice de pionul militar cel mai valoros.

Continuarea politicii alături de Anglia ne-ar fi expus la o totală prăbuşire. Este o iluzie să credem, că prin aportul nostru, alături de Anglia am fi putut realiza altceva decît prin propria noastră sinucidere. Desfăşurarea evenimentelor a fost lecţie dureroasă pentru toţi cei care, de dragul ideologiei politice, nu ţin seama de brutalitatea realităţilor. In spaţiul politic în care ne aflăm, singurele forţe reale în prezenţă au rămas deci Germania şi Rusia.

Politica alături de Rusia era însă o imposibilitate morală şi de fapt. Imposibilitatea morală din cauza loviturilor ce le-am primit şi din cauza ameninţătoarelor tendinţe de expansiune ruseşti, realizate în bună parte cu cel mai desăvîrşit cinism, de politica sovietică.

Exemplul statelor Baltice, care şi-au încredinţat soarta, la începutul actualului conflict, în mîinile Rusiei Sovietice, pentru a fi apoi desfiinţate, este demonstrativ. Era şi imposibilitate de fapt întrucît toate încercările făcute şi în trecut de guvernele româneşti de a realiza o apropiere de URSS au rămas fără rezultat. Pentru noi vecinătatea slavă, cu pericolul expansiunei panslaviste, dublat de ameninţare comunistă, constituie duşmanul permanent, de care nu ne putem apăra, decît sprijiniţi pe ţara care are permanent aceleaşi interese şi aceleaşi riscuri ca şi noi.

Germania a rămas deci singura forţă capabilă de a garanta în mod real, chiar şi faţă de ameninţările ruseşti, existenţa noastră de stat şi de a sprijini efectiv refacerea noastră în toate domeniile. Germania însăşi are interes de colaborare activă a României în chestiunile economice şi politice ale spaţiului dunărean, care se leagă permanent şi armonios de spaţiul Europei Centrale. Dacă imperativul realizării idealului unităţii noastre naţionale a impus în 1916 părăsirea politicii noastre alături de tripla alianţă şi intrarea în război în puterile centrale, imperativul conservării

./.

noastre, al refacerii noastre materiale şi morale, în vederea împlinirii aspiraţiilor noastre îndreptăţite, ne impunea să restabilim vechea colaborare şi prietenie, înrădăcinate deja în tradiţia raporturilor dintre cele două state. Nu putem să ne integrăm cu succes şi cu folos pentru împlinirea drepturilor noastre în cadrul ordinei noi a Europei, fără această colaborare activă la opera adîncă de prefaceri ce se împlinesc sub ochii noştri şi fără o credinţă sinceră în eficacitatea acestei opere.

De aceea, am adoptat de la început fără şovăire, o orientare politică externă precisă, pe care înţeleg s-o urmez cu legalitate şi cu toată sinceritatea, fiindcă este singura care în situaţia geo-politică de azi a României, corespunde intereselor ei vitale şi poate îndreptăţi împlinirea aspiraţiilor noastre naţionale. Această orientare este conformă cu politica tradiţională a României, fiindcă răspunde unor necesităţi de viaţă care nu se schimbă de la o zi la alta. Am declarat încă de la 26 septembrie şi o repet şi acum :"Voi merge cu Axa fiindcă interesele noastre politice şi economice coincid, fiindcă pentru securitatea noastră nu există posibilitatea de a ne separa de Italia şi Germania şi fiindcă România nu intră în sfera economică anglo-franceză".

Aderarea României la pactul tripartid. Este de la sine înţeles că linia noastră de conduită fiind definitiv fixată, trebuie să tragem şi toate consecinţele ce se impun. România trebuie să-şi dea contribuţia ei la rezolvarea problemelor europene în care este interesatăm prin colaborarea politică, economică şi militară cu aliaţii ei. Aderarea la pactul tripartid este actul firesc reclamat de imperativul acestei colaborări. Prin el s-a exprimat voinţa noastră de participare efectivă la reconstrucţia Europei şi de integrare hotărîtă şi definitivă în sistemul politicii dirijat de Axă.

Pactul de alianţă dintre Marele Reich german, Italia şi Japonia, încheiată la Berlin în 27 septembrie 1940, este cel mai însemnat act politic mondial după pactul de neagresiune germano-sovietic din august 1939. Prin el se stabileşte o colaborare deosebit de strînsă pe teren politic, economic şi militar între cele trei puteri cu evoluţie şi structură asemănătoare; el are caracter defensiv şi urmăreşte limitarea extinderii războiului; prin el se proclamă necesitatea creerii unei noi ordine dirijate în lume, pentru stabilirea unei păci durabile şi unei orînduiri drepte, în care fiecare naţiune să-şi primească spaţiul cuvenit. Era datoria noastră să aderăm la acest pact, clarificînd defini-

tiv linia noastră de conduită politică şi asigurîndu-ne posibilităţile de afirmare, susţinere şi realizare a drepturilor noastre, în cadrele lumii noi ce se plămădeşte.

Dv. sînteţi însă de părere că intrarea noastră în înţelegerea tripartidă, să mi se dea ceva în schimb, a fost o greşeală pentru că hotarele noastre erau deja garantate de Axă, în baza altei înţelegeri, iar pe de altă parte cu intrarea noastră în înţelegerea tripartidă, mi s-a făcut imposibilă reclamarea vechilor noastre hotare, cu energia şi mijloacele cuvenite, de la vecinii noştri, care fac şi ei parte din înţelegerea tripartidă.

Aderarea noastră la pactul tripartid nu s-a făcut pentru garàntarea hotarelor noastre actuale, pentru că acestea erau într-adevăr garantate prin schimbul de note intervenit în legătură cu arbitrajul de la Viena. Ea s-a făcut în vederea colaborării amintite mai sus şi tocmai pentru a ni se da posibilitatea de a pune la timpul său în discuţie revendicările îndreptăţite: regimul actual nu recunoaşte graniţele actuale ciuntite şi înţelege să reprezint ceea ce a făcut şi pînă acum, legitimitatea revendicărilor româneşti totală, în care intră şi integritatea graniţelor sfârtecate, de a se îngădui o agresiune a armatei germane de pe teritoriul nostru, cît şi a unei participări directe a armatei noastre contra Iugoslaviei. Protestul împotriva unor intenţii, cărora nici un factor autorizat nu le-a dat expresie, m-ar dispensa de un răspuns în această chestiune. El îşi are însă importanţa sa, pentru că exprimă punctul dv. de vedere asupra raporturilor româno-iugoslav. Cu toate că guvernul român n-a avut intenţia să facă şi nici nu a făcut vreun act de angajare în ostilităţile începute cu Jugoslavia, găsesc totuşi necesar să clarific şi această chestiune, asupra căreia nu împărtăşesc vederile dv.

Procesul de intenţie ce faceţi guvernului în scrisoarea ce mi-aţi adresat porneşte de la consideraţia că România, alăturîndu-se pactul tripartit, ar putea fi în situaţia să i se ceară de către Germania şi Italia o colaborare militară împotriva Jugoslaviei. Socotiţi această posibilă solicitare drept fără nici un temei. Puterile semnatare ale pactului tripartit n-au cerut participarea noastră la acţiunea lor împotriva Jugoslaviei; totuşi această cerere s-ar fi putut întemeia pe art.3 al Pactului Tripartid, care prevede sprijinul reciproc politic economic şi militar în cazul atacului unei puteri neangajate încă în conflictul european. Chiar fără stipulaţiunile pactului, orientarea noastră politică alături de Axă reclamă şi îndatoriri, nu numai drepturi.

./.

Am arătat mai sus temeiurile care susţin convingerea mea,că interesele României nu pot fi servite decît prin legăturile şi colaborarea cu puterile Axei. Dacă Franţa, învinsă, este pe cale să stabilească asemenea legături cu duşmanii de ieri, împotriva fostei sale aliate, pentru că interesele superioare de stat ale conservării şi afirmării sale în cadrul noii ordine europene o impun, nu văd dece nu.

Dvs.consideraţi chestiunea parţial, numai din punct de vedere al raporturilor posibile cu Ungaria.Pierdeţi din vedere,că avem şi alte hotare, şi alte drepturi de revendicat şi că nu putem să ne impunem, numai prin puterile proprii condiţiunile încadrării noastre în structura viitoare a Europei. Dar chiar numai mărginind problema la punctul dv.de vedere, al intereselor exclusive ardeleneşti, se pune întrebarea întrucît am fi fost mai avantajaţi dacă nu aderam la pactul tripartit, cîtă vreme Ungaria a făcut pasul acesta? Nu era o datorie de prevedere să aderăm la pact, cu atît mai mult cu cît Ungaria aderase înaintea noastră? Cu ce şanse şi în ce împrejurări am fi putut reclama hotarele noastre pierdute, puşi într-o situaţie de inferioritate faţă de Ungaria,din punct de vedere a relaţiilor internaţionale?

Dvs.obiectaţi, că intrarea noastră în înţelegerea tripartită s-a făcut fără să ni se dea ceva în schimb.Pactul tripartit nu cuprinde însă o reglementare a problemelor litigioase.El cuprinde numai principiile unei viitoare reglementări. Trebuie să ne adaptăm acestor principii dacă vrem să recoltăm roadele aşteptate ale orientării noastre politice actuale. Am obţinut cît se poate obţine în circumstanţele actuale,toate asigurările că drepturile noastre vor fi satisfăcute şi că "eforturile şi loialitatea noastră va fi răsplătită". Lumea nouă este în plămădire; este prematur a judeca rezultatele şi este nedrept a condamna cu anticipaţie ceea ce nu s-a înfăptuit încă definitiv. Experienţa catastrofală a Jugoslaviei şi Greciei demonstrează îndeajuns,că politica realistă a României a avut deja unul din rezultatele cele mai importante; conservarea patriei. Credem că aceiaşi politică va realiza şi mărirea ei.

<u>Raporturile româno-jugoslave</u>. Năzuinţa dv.patriotică de a servi cît mai bine interesele româneşti, în cadrul intereselor engleze, v-a determinat să-mi adresaţi la 4 aprilie a.c.o scrisoare de protest, împotriva intenţiunii, se fac încriminări pentru că înţeleg să apăr şi să servesc aceleaşi interese ale patriei mele, în toată loialitatea şi consecvenţa, la care mă obligă orien

./.

tarea actuală a politicii noastre externe. O participare militară a României, dacă va fi cazul, se va fac pentru afirmarea propriilor noastre interese de stat și naționale, oricînd și împotriva oricui.

Dvs.argumentați imposibilitatea morală a unei asemenea acțiuni împotriva Jugoslaviei, afirmînd că poporul romînesc a trăit în trecut, totdeauna în relații de prietenie cu poporul jugoslav;că atît în prezent cît și în viitor, între noi și această națiune, există o strînsă comunitate de interese și trebuie să existe o solidaritate de acțiune, că tratatul nostru de alianță cu Jugoslavia nefiind pînă în prezent denunțat ne impune încă anumite obligații; că România ar face o greșeală istorică de neiertat dacă ar contribui în orice formă la slăbirea Jugoslaviei și la pătrunderea unei mari puteri în Balcani, ceea ce i-ar primejdui grav libertatea și securitatea națiunilor balcanice.

Nu voi face un istoric amănunțit al raporturilor de prietenie româno-jugoslave. Este totuși cazul să vă amintesc despre luptele îndelungate ale românilor-ortodoxi din Transilvania și Ungaria, pentru a ieși de sub ierarhia bisericii sîrbești,lupte și frămîntări ale căror ultime zvîcniri se găsesc pînă azi în cartoanele procselor mînăstirești încă nelichidate.Dvs.păstrați,desigur, amintirea scumpă a prieteniei și solidarităților din Ungaria,în luptă cu apărarea maghiară supuse aceleiași dorințe vitrege,prietenia și solidaritatea lor a fost reală și eficace. Care a fost însă aspectul real al prieteniei româno-jugoslave după triumful cauzei comune?

Tratatul de alianță din 14 august 1916 între România și puterile aliate prevedea "că Franța, Anglia, Italia și Rusia recunosc României dreptul de a anexa de la austro-ungaria toate teritoriile specificate la art.4", între care era și Banatul întreg. Adunarea națională de la Ala Iulia din 1 decembrie 1918, proclamă în mod deosebit, în art.1 "dreptul inalienabil al Națiunii Române la întreg Banatul, cuprins între rîurile Mureș, Tisa și Dunăre". Aceste drepturi românești au fost justificate și susținute chiar de dv.în fața plenului adunării. Prietenii noștri sîrbi le-au contestat însă și au ocupat prin surprindere Banatul, revendicîndu-l pentru dînșii, deși nici argumentele istorice, nici etnice, nici politice nu-l îndreptățeau. Adunarea națională românească de la Lugoj, din 10 iunie 1919, a afirmat din nou drepturile noastre la integritatea Banatului, cerînd ca armata română să ocupe întreg Banatul pînă la Dunăre și pînă la Tisa. La 10 august 1919, adunarea națională românească din Timișoara proclama:" Vrem Banatu

./.

întreg între Dunăre, Tisa şi Mureş. Aceasta o cere dreptatea, ne-o dictează sîngele şi marile interese de existenţă ale neamului". Iar adunarea şvabă din Banat e alături de noi, declarînd că Banatul nu poate fi împărţit în două şi cerînd unirea pe veci a Banatului cu România.

Cu toate că Jugoslavia beneficia ca stat succesor a desmembratei monarhii austro-ungare de cele mai întinse cîştiguri teritoriale, conferinţa păcii a adoptat-o soluţie tranzacţională care acorda sîrbilor şi zona bogată a torontalului cu o parte din judeţul Timiş. Nerespectarea clauzelor tratatului nostru de către marile puteri aliate şi democrate a adus demisia guvernului I.I.C.Brătianu, care apărase cu intransigenţă drepturile româneşti. Sub presiunea aliaţilor, tratatul a fost totuşi semnat, pentru că unii bărbaţi de stat români aprobau soluţia tranzacţională în chestiunea Banatului în vederea viitoarelor legături politice între statele beneficiare ale tratatului de pace, legături menite a garanta situaţia cîştigată. Menţionez şi faptul că atitudinea neconciliantă a Jugoslaviei a rupt solidaritatea statelor mici la conferinţa păcii, zădărnicind apărarea comună a intereselor acestora faţă cu omnipotenţa marilor puteri.

Prietenia româno-jugoslavă de după război începe de sub semnul acestui conflict, rezolvat în pagube şi cu încălcarea drepturilor noastre. Ar fi fost de aşteptat ca în cadrul Mici Antante, iniţiate îndată după organizarea păcii şi ulterior în acela al înţelegerii balcanice, semnate la 9 februarie 1934, relaţiile noastre cu Jugoslavia să se dezvolte în spiritul unei prietenii şi înţelegeri sincere, care să răspundă greşelilor din trecut nu prin curtenie protocolară ci prin reale servicii reciproce. Asigurarea drepturilor la viaţa naţională pentru minorităţile celor două state ar fi fost cea dintîi condiţie a unei asemenea atitudini. Dar în timp ce România asigura prin dispoziţii constituţionale, legislative şi administrative un tratament civilizat pentru toate minorităţile fără deosebire, Jugoslavia face deosebiri revoltătoare în tratamentul diferitelor grupări etnice şi în special românilor le-a aplicat un regim scandalos de opresiune şi abuzuri, în dispreţul legăturilor formale de amiciţie şi alianţă.

Jugoslavia n-a respectat regimul de autonomie şcolară şi bisericească privitor la românii din Macedonia sîrbească şi grecească, regim stabilit în epoca stăpînirii turceşti, recunoscut de factorii în drept şi după războiul balcanic şi în baza căruia statul român avea dreptul de a înfiinţa şi susţine şcoli şi biserici pe seama românilor din Macedonia.

Toate şcolile româneşti, chiar şi cele primare, au fost închise imediat după 1918, localurile lor confiscate, parohiile ortodose române, au fost dizolvate, iar bisericile construite şi înzestrate cu cheltuiala românilor şi a statului român, au fost confiscate pe seama cultului ortodox sîrbesc. Bisericile, mînăstirile şi şcolile româneşti din districtele Craina, Morava, Pojareva şi Timoc au fost complet suprimate încă din epoca Serbiei vechi. Raporturile noastre de amiciţie şi alianţă nu au dus nici o schimbare favorabilă în tratamentul acestor fraţi ai noştri.Dimpotrivă, copii lor au fost opriţi să frecventeze şcolile din România,Preoţii sîrbi refuzau să boteze pe noii născuţi cu nume româneşti. Toate presiunile posibile se făceau pentru desnaţionalizarea rapidă a acestor români şi numai rezistenţa noastră etnică proverbială a făcut ca aceşti fraţi să-şi păstreze încă vie conştiinţa lor românească.

Singur grupul românesc din Banatul Jugoslav s-a bucurat de o ocrotire oarecare a vieţii sale naţionale, în baza tratatului pentru protecţia minorităţilor şi a unor conveniţii speciale. Dar convenţia şcolară româno-jugoslavă s-a putut încheia abia în 1933, după discuţiunile începute la Belgrad în 1922 şi zădărnicite apoi în repetate rînduri de Jugoslavia.In chestiunea religioasă n-a putut fi reglementată nici după 12 ani de tratative, deoarece convenţia respectivă semnată la Belgrad în 2 iulie 1934 şi ratificată de Parlamentul român la 2o iunie 1935 a rămas inoperantă, nefiind ratificată în termen de parlamentul jugoslav.

Atitudinea puţin amicală, ba chiar provocatoare faţă de noi a Jugoslaviei sa vădit şi în manifestările de opinie publică. La împlinirea celor 1o ani de la Unire, ziarul "Politika" scria prin pana unui general activ (N.Tolovici) următoarele:"Poporul şi armata noastră nu vor uita niciodată amara lor soartă, deoarece este adînc şi cu sînge întipărită în inimile şi în mintea noastră, iar gîndul nostru va fi îndreptat spre acele ţinuturi (e vorba de Timişoara şi Banatul românesc) pînă cînd istoria nu va repara nedreptatea".Manualele de şcoală întrebuinţa ironii şi maliozităţi la adresa României.Recruţii sîrbi învăţau că între duşmanii ţării lor, cei dintîi sînt românii.In zilele noastre tragice din iunie 194o, unele ziare din statul vecin susţinea cauza noastră, afirmînd cele ce urmează:

"Deşi 6o% din populaţia Basarabiei sînt moldoveni, consideraţi de România ca parte integrantă din populaţia ei,iar numai 2o% ruşi, totuşi nici un regim politic din România nu a putut

./.

reglementa chestiunea Basarabiei, în cei 2o de ani,în care timp Rusia a protestat mereu cu multă vehemenţă în contra răpirii acestui vechi drept al ei, căci în moldoveni se vedere un trib deosebit de români, care ar fi cîştigat încă de pe timpul imperiului ţarist, pentru ideia rusească, întrebuinţînd chiar limba românească în toate împrejurările".Iar despre Bucovina se spunea,că "este o regiune de origină pur slavă, pentru care România nu a făcut nimic şi care a rezistat foarte mult influenţelor Bucureştiului şi intenţiilor de românizare".(VREME din 29 iunie 194o).La 11 iulie 194o, ziarul HRVATSKI DNEVNIK scrie: "Tratatul de la Trianon a adus o mare nedreptate Ungariei.România a primit prea mult pămînt şi deci o revizuire a frontierelor este necesară, pentru că ea este justă". Situaţia critică din iunie 194o a evidenţiat şi mai dureros completa lipsă de eficacitate a legăturilor noastre cu Jugoslavia.Amicii şi aliaţii noştri nu ne-au acordat nici cel puţin sprijinul moral; ei ne-au sfătuit să ne jertfim în interesul păcii.Se afirmă chiar, că în cursul tratativelor pentru aderarea la pactul tripartit, guvernul iugoslav ar fi dat curs liber poftelor sale revizioniste şi faţă de România, condiţionînd această aderare şi de anexarea Banatului românesc.

Nici presa jugoslavă, nici oficialitatea statului vecin na lăsat să-i scape vreun prilej pentru aşi manifesta, chiar atunci cînd cele două ţări făceau parte dintr-un dublu sistem de alianţe, atitudinea lor duşmănoasă faţă de ţara noastră.Aceasta este prietenia care vă obligă să apăraţi interesele Iugoslavieim îndemnîndu-se la o solidaritate de acţiune care ne-ar fi adus o prăbuşire iremediabilă?

Guvernul responsabil al Jugoslaviei a aderat la Viena,la 25 martie a.c. la pactul tripartit.O comunitate de interese şi o solidaritate de acţiune între România şi Jugoslavia nu putea fi concepută decît în cadrul noilor orientări politice ale ambelor ţări.Miniştrii iugoslavi, care au semnat cu depline puteri documentul de la Viena, au fost însă arestaţi la înapoierea lor la Belgrad Armata în frunte cu generalul Simovici, a pus la cale lovitura de stat, care a precipitat Jugoslavia în conflictul iremediabil cu Germania.In patru zile, armata şi strada au sfărîmat statul iugoslav, înfăptuit cu sacrificiile atîtor generaţii.Armata şi strada au făcut politică de simpatie pentru englezi,în loc să stea strajă intereselor ţării, alături de factorii răspunzători.Eram dator oare pentru consideraţia intereselor pe care le apăraţi,să fac acelaş gest nebunesc, aruncînd şi România, abia salvată,în

./.

prăpastie? Este posibil să credeţi, că în împrejurările date, mă leagă încă tratatul de alianţă cu Jugoslavia, pe motivul că acest tratat pînă în prezent nu a fost denunţat? Nu credeţi că aderarea noastră totală la politica puterilor centrale ne-a deslegat de obligaţiile anterioare? Pentru dv.nu mai există Mica Antantă şi înţelegerea balcanică? Nu s-a schimbat încă nimic în situaţia Europei?

Inţelegînd pînă la un punct zelul dv.de a servi cauza democraţiei engleze, dar nu pot aproba punctul dv.de vedere, care apără aceste interese cu riscul existenţei noastre de stat.Dv.consideraţi ca sigură o victorie engleză şi priviţi numai sub acest unghi interesele actuale şi de viitor ale României.Realităţile vă dau dureroasă replică de fiecare zi.Unde ar fi România azi,dacă am fi urmat sugestiile şi îndemnurile dv.atît de insistente?Si întrucît libertatea şi securitatea naţiunilor balcanice ar fi fost mai puţin primejduită, dacă alături de prăbuşirea Jugoslaviei s-ar fi înregistrat şi propria noastră prăbuşire?

Atitudinea guvernului nu poate fi decît una singură: principial nu putem refuza colaborarea, chiar şi militară, în cadrul legăturilor externe pe care le-am făcut şi pe care ţinem să le respectăm cu loialitate şi sinceritate deplină.Politica de duplicitate din ultimii ani ne-a dus pînă la marginea prăpastiei. Efectiv dorim să participăm la orice acţiune menită să dea satisfacţie revendicărilor noastre naţionale. Aceste revendicări sînt integrale, privind pe toţi românii rămaşi peste hotare.(Remarc în treacăt că dv.aveţi în vedere numai problema Ardealului cedat). Satisfacerea lor este posibilă numai în cadrele orientării noastre avem nevoie de o bună pregătire militară, de ordine, disciplină şi muncă în toate ramurile de activitate şi de unire frăţească a tuturor sufletelor româneşti.

Opinia publică şi problema iugoslavă. Cred că există această solidaritate, de muncă şi de ideal a tuturor românilor şi nu regimul actual va fi acela care să falsifice adevăratele idealuri ale naţiunii.Dvs.greşiţi profund, dacă consideraţi că partidul naţional-ţărănesc reprezintă, prin ceea ce mi-aţi scris,opinia publică a ţării. Adevărata opinie publică a ţării reprezintă glasurile româneşti care pretutindeni au cerut ocuparea Banatului jugoslav de către armata română,atît prin solicitări telegrafice, cît şi prin presă, sau delegaţiuni Pentru Edificarea dv.se alătură în copie, cîteva din documentele respective, cele mai multe din sursă ardeleană,

Dar chiar şi partizanii devotaţi ai dv.nu vă împărtăşesc

./.

42

opiniile asupra problemelor balcanice, căci iată ce a declarat Dl. Sever Pop la 25 mai a.c.,referitor la chestiunea Banatului:

"Dacă aşi primi colaborări, drepturile noastre asupra Banatului, azi ar putea fi discutate, dacă nu de altcineva, de sîrbi, însăşi, pe care i-am anunţat într-una că noi nu avem nimic de revendicat în Banat.Căci între naţiuni există angajamente morale care nu pot fi nesocotite, călcate.Fiindcă am nesocotit toate valorile morale, de aceia am căzut atît de jos.Au renunţat însă numai trădătorii, oportuniştii, poporul bănăţean n-a renunţat niciodată. In momentul deschiderii succesiunii, deci dreptul nostru asupra Banatului apare, limpede, clar, pentru toată lumea, pentru sîrbi înşişi.Si nu numai asupra Banatului, ci şi asupra fraţilor noştri din Timoc, pe care prietenii noştri sîrbi îi ţineau ascunşi,nu-i pomeneau nici în statisticile lor, erau ultimii neoliţi din Europa fără şcoală şi fără biserică, precum şi asupra fraţilor noştri din Bitolia, pe care simplamente i-au desfiinţat.Le-am spus sîrbilor la Paris:"Nu treceţi Dunărea, care e o frontieră pacifică între noi fiindcă dacă o treceţi, nimic nu ne împiedică să o trecem şi noi, care avem o populaţie românească, halogenă, în Serbia, cu mai multe drepturi decît ale coloniilor, oricare ar fi ei."Sîrbii s-au socotit privilegiaţi însă şi iată că o justiţie imanentă vine să pună lucrurile la punct.Naţiunea noastră din Timoc se deşteaptă din somnul cel de moarte, cu toate că a fost ţinută sub obroc,cu toate că nici unui român nu i era permis să călătorească nici trecător prin Timoc".... Si combinînd apoi diferitele "maşinaţiuni locale" şi zvonuri fanteziste colportate cu privire la viitoarea situaţie a Banatului, Dl.Sever Bocu spune:

"Fuhrerul a declarat-o categoric în ultimul său discurs, că naţiunea germană nu are revendicări teritoriale în Balcani.Iar hotărîtor este cuvîntul său.Creator de istorie,de ordine nouă,este el.Nu trebuie să dăm deci prea multă atenţie acestor veşti.Banatul va reveni patriei mame, unde aparţine,după toate legile omeneşti şi dumnezeeşti: mutilarea lui la 1919 nefiind decît o monstruozitate, cum am definit-o în Parlamentul României"...(Ziarul "Vestul" din 28 mai a.c.).

Este vrednică de subliniat această situaţie paradoxală,în care dv.care vă socotiţi exponentul veridic al opiniei publice,vă găsiţi de fapt în complet dezacord cu această opinie,iar eu,care prin concepţia metodelor de guvernămînt pe care le reprezint nu sînt legat de curentele de opinie publică,sînt în realitate exponentul acestora.Aceasta dovedeşte că regimul a înbrăţişat adevăratele

./.

43

idealuri ale naţiunii, pe care cu întreaga greutate a răspunderilor se şi străduieşte să le înfăptuiască, pe singura care ce ne este astăzi deschisă: aceia a colaborării reale şi efective cu puterile Axei.

Perspectiva unor consecinţe grave pentru revendicările noastre naţionale, în momentul păcii generale, pe care dv. le întrezăriţi ca un fruct al victoriei democraţiilor occidentale, nu mă poate abate de la calea ce mi-am impus. In primul rînd, pentru că eu cred în victoria puterilor Axei şi în noua ordine ce se va creia în Europa prin această victorie. In al doilea rînd, pentru că drepturile româneşti îşi au o justificare atît de puternică, încît orice aranjament care vizează o justă operă de pace, va trebui să ţină seama de ele.

<u>Consideraţiuni finale</u>. In cele de mai sus am răspuns tuturor obiecţiunilor esenţiale ridicate prin memoriile dv. atît în ce priveşte politica internă, cît şi cea externă a regimului. Este uşor de constatat că aceste obiecţiuni îşi au punctul de plecare în discordanţa concepţiilor pe care le reprezentăm, atît în ce priveşte regimul intern, cît şi orientarea politicii noastre externe. Dv. sînteţi pentru regimul democratic parlamentar şi pentru o politică exterbă alături de puterile democraţiilor apusene; eu sînt pentru regimul intern al statului naţional totalitar şi pentru politica externa alături de puterile Axei. Este clar că fiecare din aceste concepţii impune anumite puncte de vedere şi anumite consecvenţe care sînt ireconciliabile; este deci explicabil dezacordul complet în care m-am găsit faţă de argumentele şi concluziile dv.

Orice concepţie politică, îşi are o justificare teoretică şi o justificare practică, verificată prin aplicarea şi rezultatele sale. Teoretic ordine poate să considere drept ideal concepţia pe care o reprezintă. Politica fiind însă o artă a guvernăriimsingur, singură verificarea poate da măsura justă a valorii unei concepţii.

Rezultatele regimului democrativ aplicate în România sînt cunoscute. Ele s-au soldat cu destrămarea internă totală, cu sfîşierea hotarelor şi cu cele mai grave ameninţări pentru însăşi existenţa statului. Asupra regimului statului naţional. inaugurat la 6 septembrie, nu se poate face o judecată definitivă. El s-a verificat însă ca regim de ordine şi reconstrucţie naţională şi socială; el a asigurat, în împrejurărle cele mai grele, existenţa statului; el reprezintă cu autoritate voinţa dîrză a naţiunii de a se reface moral şi material şi de aşi împlini integral drepturile, înăuntru şi în afară. ./.

Socotesc că un regim care reprezintă un astfel de potențial de afirmare socială și românească, merită să fie sprijinit de toate conștiințele românești. In fața realităților profund schimbate, ni se impune tuturora o singură atitudine: să slujim cu toate puterile noastre unite, prezentul și viitorul patriei, trecînd cu vederea tot ce a putut să ne depasrtă în trecut.

Primiți, vă rog, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

București, 22 iunie 1941

General
ss/Antonescu

Prezentul vol. contine
44 / patruzeci şi patru / file
Mr. [illegible]

29. VII. 1969

Prezentul dosar conţine un
nr. de 44 file
verificat ILINCA ADRIAN
19.05.2003